

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра германської філології та перекладознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)

на тему: **Особливості перекладів тексту мемуарного жанру
(на матеріалі перекладу твору Принца Гаррі “SPARE.
ЗАПАСНИЙ”)**

Шифр 23247

Виконала:
студентка 2 курсу, група ФПАм-23-1

Підпис

І. Р. Городнича

Керівник:
к. філол. н., доцент

Підпис

Ю. А. Купчишина

Нормоконтроль:
к. пед. н., доцент

Підпис

О. О. Мацюк

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Ю. П Бойко

“23” грудня 2024 р.

Хмельницький, 2024

Хмельницький національний університет

Факультет	<u>міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>германської філології та перекладознавства</u>
Освітній рівень	<u>магістр</u>
Галузь знань	<u>03 «Гуманітарні науки»</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія. Переклад (англійська)</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
 Юлія БОЙКО
« 02 » лютого 2024 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ
МАГІСТРА**

Ілони ГОРОДНИЧОЇ

1. Тема роботи: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТУ МЕМУАРНОГО ЖАНРУ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ ПРИНЦА ГАРРІ “SPARE. ЗАПАСНИЙ”)

Керівник роботи Юлія КУПЧИШИНА, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології та перекладознавства

Тему затверджено наказом ректора університету від «26» серпня 2024 р. № 60

2. Термін подання студентом роботи на кафедру 2 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження є лексико-семантичні та стилістичні особливості текстів мемуарного жанру. Предметом дослідження: способи передачі лінгвостилістичних, культурних та емоційних особливостей англомовного мемуарного дискурсу у перекладі українською мовою. Матеріалом дослідження: мемуари Принца Гаррі “SPARE. ЗАПАСНИЙ” у перекладі Антоніни Ящук, Інни Бодак та Миколи Климчука.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: 1) проаналізувати основні особливості текстів мемуарного жанру (ідейно-тематичні, жанрово-стильові); 2) визначити класифікацію жанру мемуарів (листи, щоденники, есе, спогади, автобіографія, нотатки тощо); 3) виявити труднощі при перекладі автобіографічних текстів; 4) визначити основні перекладацькі трансформації при перекладі текстів мемуарного жанру; 5) виявити стилістичні особливості перекладу текстів мемуарного жанру.

5. Дата видачі завдання 5 лютого 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Назва етапів виконання кваліфікаційної дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
Опрацювання літератури за темою дослідження	5 лютого – 5 березня 2024 року	виконано
Написання теоретичного розділу дослідження	5 березня – 12 квітня 2024 року	виконано
Презентація теоретичного розділу на науковому семінарі /конференції	16-17 квітня 2024 року	виконано
Підбір фактичного матеріалу за темою дослідження для практичного розділу	15 квітня – 10 травня 2024 року	виконано
Написання практичного розділу	До 5 червня 2024 року	виконано
Подання чорнового варіанту дипломної роботи керівнику	10 червня 2024 року	виконано
Захист переддипломної практики	8 листопада 2024 року	виконано
Попередній захист кваліфікаційної роботи	14 листопада 2024 року	виконано
Подання кінцевого варіанту дипломної роботи на кафедрі	2 грудня 2024 року	виконано
Перевірка на плагіат	3 10 по 13 грудня 2024 року	виконано
Захист дипломних робіт магістра	26-30 грудня 2024 року	виконано

Здобувач

Ілона ГОРОДНИЧА

Керівник роботи

Юлія КУПЧИШИНА

Анотація

Городнича І. Р. Особливості перекладу тексту мемуарного жанру (на матеріалі перекладу твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ").

У роботі розглянуто специфіку перекладу мемуарного жанру, зокрема лексико-семантичні та стилістичні особливості тексту. Визначено основні проблеми та стратегії адаптації англomовних мемуарів для українського читача, враховуючи культурний контекст і прагматичну спрямованість оригіналу. Проведено аналіз перекладу твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ", підкреслено важливість збереження емоційно-оцінної складової та автентичності культурних реалій.

Ключові слова: мемуарний жанр, переклад, лексико-семантичні особливості, стилістика, культурний контекст, дискурс, автентичність.

Summary

Horodnycha I. R. Translation specific features of the memoir genre (based on the translation of "The SPARE" Prince Harry.)

The master's thesis deals with the specifics of memoir translation, in particular, lexical, semantic and stylistic features of the text. The main issues and strategies for adapting English-language memoirs for Ukrainian readers are identified, taking into account the cultural context and pragmatic orientation of the original. The translation based on the translation of "The SPARE" Prince Harry. The author emphasizes the importance of preserving the emotional and evaluative component and the authenticity of cultural realities.

Keywords: memoir genre, translation, lexical and semantic features, stylistics, cultural context, discourse, authenticity.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕМУАРНОГО ЖАНРУ	11
1.1. Сучасні теоретико-методологічні підходи у дослідженні мемуарного жанру ...	11
1.2. Мемуарний жанр як тип комунікативної діяльності	18
1.2.1. Жанрово-стильова специфіка мемуарів.	19
1.2.2. Класифікація мемуарів.	23
1.3. Лінгвостилістичні особливості текстів мемуарного жанру	30
1.4. Шляхи перекладу мемуарного дискурсу	37
Висновки до Розділу 1	47
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕМУАРНОГО ЖАНРУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ПРИНЦА ГАРРІ "SPARE. ЗАПАСНИЙ")	49
2.1. Збереження та передача на мову перекладу лексико-семантичних особливостей твору Принца Гаррі "SPARE" ("ЗАПАСНИЙ").....	49
2.2. Стилiстичні особливості перекладу мемуарів Принца Гарі "SPARE" ("ЗАПАСНИЙ")	60
2.3. Передача культурних особливостей тексту оригіналу на мову перекладу.	73
Висновки до Розділу 2	79
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	83
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Переклад як процес включає не тільки мовний аспект, а й охоплює культурні, соціальні та психологічні фактори, що робить його об'єктом міждисциплінарних досліджень. У сучасному глобалізованому світі переклад відіграє важливу роль у поширенні знань та культурних цінностей. Особливої ваги переклад набуває при відтворенні культурно специфічного матеріалу, як-от у мемуарному жанрі, де важливо зберегти емоційну тональність, особисті переживання й світоглядні настанови автора.

Мемуарний жанр характеризується складністю перекладу через свою багатофункціональність: він не лише фіксує певні події, а й передає суб'єктивний досвід автора. Мемуари відображають ретроспективний погляд на події минулого, подані через призму сучасного сприйняття, що зумовлює потребу врахування як хронологічного, так і емоційного аспекту тексту.

Теоретичні засади перекладу мемуарної літератури досліджували такі науковці як Р. Зорівчак, В. Коптілов, М. Стріха та О. Чередниченко, які заклали фундаментальні принципи відтворення культурно-маркованих текстів українською мовою. Специфіку перекладу автобіографічних творів вивчали Г. Мазур, О. Медвідь, А. Перміловська. Серед зарубіжних дослідників вагомих внесок у розробку теорії перекладу мемуаристики зробили С. Басснет, П. Ньюмарк, А. Лефевр, які акцентували увагу на збереженні культурного контексту при перекладі особистих документів. Попри наявні дослідження, питання відтворення емоційно-оцінної складової мемуарних текстів потребує подальшого вивчення.

Актуальність теми зумовлена зростанням попиту на якісні переклади мемуарної літератури, яка не тільки документує особисті спогади автора, але й містить багатий історичний та культурний контекст. Це дослідження є своєчасним та актуальним у зв'язку зі зростаючим інтересом до біографічних творів та їх перекладів, зокрема у контексті глобалізації культурного простору,

міжкультурного діалогу та потреби збереження національної ідентичності через особисті оповіді.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства "Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі".

Об'єктом дослідження є лексико-семантичні та стилістичні особливості текстів мемуарного жанру.

Предметом – способи збереження лінгвостилістичних, культурних та емоційних особливостей перекладу англомовного мемуарного дискурсу на матеріалі твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ".

Мета дослідження полягає у встановленні лексико-семантичних та стилістичних особливостей мови мемуарного жанру та віднайденні адекватних шляхів перекладу таких текстів на матеріалі англомовного твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ".

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Визначити жанрові особливості мемуарів та розвиток мемуарного жанру в історичному контексті.
2. Дослідити лексичні, стилістичні та синтаксичні особливості англомовного мемуарного дискурсу.
3. Виявити основні проблеми та стратегії перекладу мемуарного жанру.
4. Провести аналіз перекладу твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" для визначення стилістичних особливостей мемуарного дискурсу.

Матеріалом дослідження є мемуари Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" в перекладі Антоніни Ящук, Інни Бодак, Миколи Климчука.

Методологія дослідження включає *лінгвістичний* аналіз, що спрямований на виявлення лексичних і стилістичних особливостей мемуарного дискурсу, завдяки чому можна детально проаналізувати мовні засоби, які використовуються в англомовних мемуарах, та визначити їхню специфіку.

Порівняльний аналіз дає змогу виявити відмінності між оригінальним текстом і його перекладом, що допомагає дослідити способи адаптації англomовних мемуарів для українського читача. *Культурологічний* аналіз спрямований на дослідження впливу культурного контексту на переклад мемуарного дискурсу, що дозволяє зрозуміти, як культурні реалії передаються у перекладі і яким чином зберігається автентичність та точність оригінального тексту. Аналізуючи вітчизняні та закордонні джерела можна зазначити, що мемуарний дискурс – це специфічний вид документальної прози, що базується на спогадах автора про реальні події, учасником або свідком яких він був, характеризується суб'єктивністю оповіді, ретроспективністю та документальною основою, при цьому поєднуючи в собі як історичну достовірність, так і художню цінність [40, с. 25].

Положення, що виносяться на захист:

1. Мемуарний жанр є формою літературного дискурсу, що поєднує автобіографічний виклад подій із емоційно-експресивною та культурною складовою. Дослідження визначає його жанрові особливості, серед яких: домінування суб'єктивної інтерпретації подій, рефлексивність і специфічний авторський стиль.

2. До підвидів мемуарного дискурсу належать: листи, власне мемуари, мемуарні нотатки, літературні портрети, різноманітні види автобіографій, щоденники, подорожні записки та епістолярна спадщина.

3. Лексико-семантичні та стилістичні особливості мемуарного тексту полягають у використанні експресивної лексики, алюзій, ідіом, оригінальних метафор, образних порівнянь та культурно забарвлених реалій. Ці ключові елементи формують автентичність мемуарного дискурсу та створюють специфічний ритм тексту, передаючи емоційність та індивідуальність авторського задуму.

4. Основні проблеми перекладу мемуарного жанру пов'язані із передачею авторської емоційності, збереженні культурного контексту та адаптації реалій для цільової аудиторії. Перекладач має балансувати між точною передачею

змісту та стилістики оригіналу і адаптацією тексту до культурних особливостей української мови, зокрема.

5. Для забезпечення адекватної передачі лексико-семантичних і стилістичних особливостей оригіналу застосовуються стратегії, що враховують не лише лексичні особливості (емоційно забарвлену лексику, архаїзми, діалектизми), але й стилістичні елементи, такі як метафори, образні порівняння, алюзії, іронія, гумор тощо. Ці стратегії дозволяють передати не лише точний зміст, але й стильову автентичність, зберігаючи інтонацію, емоційний відтінок і атмосферу оригіналу. Серед таких стратегій виділяємо: транскодування, описовий переклад, калькування, адаптаці та прийом компенсації.

Наукова новизна дослідження полягає у аналізі лексичних та стилістичних особливостей мемуарного жанру, що сприятиме вдосконаленню перекладацьких стратегій. Дослідження розглядає культурні аспекти перекладу мемуарів, зокрема збереження автентичності культурних реалій оригіналу.

Теоретичною значення полягає у розвитку наукових підходів та методів для вивчення особливостей перекладу мемуарного жанру, зокрема в контексті лексичних та стилістичних аспектів мемуарного дискурсу. Дослідження сприяє розширенню теоретичної бази перекладознавства в галузі мемуарної літератури та її перекладу, а також поглиблює знання про специфіку вербалізації емоційного і культурного контексту в цьому жанрі.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання результатів для підготовки перекладачів і вдосконалення методик перекладу мемуарів. Отримані результати можуть бути корисними для перекладачів, літературознавців і редакторів, що працюють з перекладом біографічної літератури.

Апробація отриманих результатів. 1. Купчишина Ю.А., ст. Городнича І.Р. Концепт як засіб творення картини світу. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: зб. наук. пр. студентів і молодих вчених. – Хмельницький: Полідруку, 2023, Вип. 2., С. 80-83; 2. Виступ на конференції "Міжкультурна комунікація та переклад; пріоритети та перспективи" 16–17 квітня, 2024 на тему: "Особливості вербалізації концепту "ЧОЛОВІК" у перекладі англомовного

мемуарного дискурсу (на матеріалі твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ").

3. Kupchyshyna Y. A., Horodnycha I. R. LINGUISTIC FEATURES OF THE MEMOIR GENRE (ON THE BASIS OF THE TRANSLATION OF PRINCE HARRY'S "SPARE. SPARE"). *The 4th International scientific and practical conference "Scientific achievements of contemporary society"* (November 7-9, 2024) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2024. P. 734-739.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків та переліку використаних джерел.

У **вступі** визначається актуальність, об'єкт, предмет та мета дослідження, характеризується наукова новизна, теоретичне значення та практична цінність роботи.

У **першому розділі** розглянуто теоретичні засади мемуарного жанру як літературної форми. Зокрема, досліджено характерні ознаки мемуарної прози: документальність, суб'єктивність викладу, емоційне забарвлення, індивідуальний стиль автора. Особлива увага приділена лексико-семантичним і стилістичним особливостям текстів мемуарного жанру. Розглянуто культурно-марковану лексику та специфіку її відтворення в процесі перекладу.

У **другому розділі** проаналізовано переклад мемуарів Принца Гаррі "SPARE" українською мовою. Здійснено детальний аналіз мовних і стилістичних особливостей оригіналу та їхнього відтворення в перекладі. Особливу увагу приділено передачі власних назв, ідіоматичних виразів, культурно-маркованих елементів та емоційної складової тексту. Розглянуто труднощі адаптації культурних реалій для української аудиторії та визначено ефективні стратегії перекладу, які дозволяють зберегти індивідуальний стиль автора, а також адекватно передати тональність і зміст тексту.

У **загальних висновках** підведено підсумки проведеного дослідження.

Перелік використаних **джерел** налічує 27 праць зарубіжних та 67 праць українських вчених, а також 1 джерело ілюстративного матеріалу.

Додатки розміщено на 12 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕМУАРНОГО ЖАНРУ

Мемуарний жанр є особливим літературним феноменом, що органічно поєднує в собі риси художнього та публіцистичного стилів, характеризується документальною основою та особливою наративною структурою. Це унікальне явище в літературі, де автор виступає одночасно і як творець тексту, і як свідок описуваних подій, що зумовлює специфічну природу такого типу творів.

Особливістю мемуарного жанру є його подвійна природа: з одного боку, він спирається на реальні факти та документальні свідчення, а з іншого – включає суб'єктивне осмислення подій, емоційні оцінки та особисті рефлексії автора [18, с. 54]. Така жанрова специфіка створює особливий тип оповіді, де фактографічність поєднується з художньою образністю, а документальна точність – з авторським баченням описуваних подій.

1.1. Сучасні теоретико-методологічні підходи у дослідженні мемуарного жанру

Мемуари є специфічним жанром літератури, що поєднує елементи автобіографії з акцентом на певні етапи або події життя автора, які мають для нього особливе значення. Відзначаючи важливі моменти в особистому житті, мемуари створюють живе та виразне відображення подій, які вплинули на автора, формуючи його характер та світогляд. Вони забезпечують читача унікальним поглядом на життя автора через призму його власних спогадів, переживань і роздумів [25, с. 141].

Мемуари — це літературний жанр, що представляє собою авторські спогади про події минулого, свідком або учасником яких був сам автор. Сучасні теоретико-методологічні підходи до дослідження мемуарного жанру зосереджуються на аналізі його структурних, стилістичних та жанрових особливостей, а також на розкритті його ролі у відтворенні історичної пам'яті та

суб'єктивного досвіду. Мемуари є унікальною формою інтерпретації реальності, в якій поєднуються документальність із художніми прийомами, що дозволяє створювати багатовимірний портрет часу.

Мемуарний жанр виконує кілька функцій, серед яких виділяються *комунікативна*. Комунікативна функція мемуарів полягає у встановленні діалогу між автором і читачем. Це дозволяє не лише передати інформацію про події, але й викликати у читача певні емоції і роздуми, створюючи більш глибоке розуміння тексту.

Комунікативна функція безпосередньо пов'язана зі структурою мемуарного тексту. Структура мемуарів може бути різною і залежить від мети автора. Хронологічна структура дозволяє читачеві слідувати за розвитком подій у їх природному порядку, тоді як тематична організація дозволяє зосередитися на окремих аспектах життя або певних темах.

Сучасні теоретико-методологічні підходи у дослідженні мемуарного жанру звертають увагу на стилістичні прийоми, які формують структурні особливості мемуарів. Художні елементи, такі як метафори, алегорії та образи, відіграють важливу роль у створенні тексту, який є не лише інформативним, але й емоційно насиченим. Вони сприяють тому, щоб автор міг передати не лише перебіг подій, але й розкрити глибокі переживання та внутрішній світ як самого героя, так і епохи, яку він відображає [6, с. 200].

Культурний контекст має важливе значення для розуміння мемуарів. Вони часто відображають соціальні норми, традиції та культурні цінності того часу, коли були написані, що дозволяє читачеві краще зрозуміти, як автор сприймав події.

Тема мемуарів визначає, які аспекти життя автора будуть висвітлені. Вона може варіюватися від особистих переживань до соціальних і політичних подій, що вплинули на автора. Вибір теми впливає на структуру і акцент тексту.

Мемуари мають значний вплив на літературу та історію, адже вони не тільки зберігають особистий досвід автора, але й відображають культурний і

соціальний контекст. Вони слугують важливим джерелом інформації про певні історичні періоди, соціальні зміни та культурні тенденції.

Мемуарний жанр має глибоке коріння в історії літератури, що простежується до античності. Витоки мемуарів можна знайти в літературних формах, які зберігалися в усній традиції, а пізніше набули письмового оформлення. Ранні форми мемуарного жанру включали автобіографії, листи і щоденники, які дозволяли особам документувати свої життя і події [9, с. 7].

Під час середньовіччя, мемуарний жанр продовжував розвиватися, зокрема у формі релігійних і християнських автографічних текстів. "Щоденники святих" і "Спогади черниць" містять описи особистого духовного досвіду та релігійних переживань, що мають характерні риси мемуарів.

В епоху Нового часу мемуарний жанр почав формуватися як окремий літературний жанр. Це період, коли мемуари починають набувати значного поширення серед авторів різних соціальних і професійних груп. Важливим прикладом є "Спогади" Жана-Жака Руссо, який розробляє концепцію "досвідчення власної істини" через детальний опис свого життя і внутрішнього світу. Руссо є піонером жанру, пропонуючи нову форму автобіографії, де акцентується на особистих переживаннях і психологічних процесах.

XIX століття ознаменоване розвитком мемуарного жанру у контексті романтизму і реалізму. Романтичні мемуари часто зосереджені на індивідуальних переживаннях і емоціях, що відображають особисті ідеали і почуття. "Спогади" Джорджа Еліота (Маріанна Еванс) ілюструють цей підхід, пропонуючи детальний аналіз особистого досвіду і соціальних змін.

XX століття приніс нові напрямки в розвитку мемуарного жанру, зокрема через вплив деконструкції і постмодернізму. Автори починають експериментувати з формою і структурою мемуарів, порушуючи традиційні конвенції і граючи з формою [18, с. 128-132].

Мемуари також виконують терапевтичну функцію для авторів, які можуть використовувати їх як засіб для осмислення та інтеграції складних переживань. Наприклад, письменники, які пережили травми, можуть написати свої мемуари

як частину процесу зцілення, що дозволяє їм переосмислити досвід та отримати внутрішній спокій. З психологічної точки зору, написання може стати способом звільнення від емоційного вантажу і надання сенсу жахливим подіям.

Багато сучасних мемуарів досліджують теми ідентичності та належності. Автори звертаються до питань раси, етнічності та національності, ділячись досвідом своїх спільнот та викликами, з якими вони стикалися. Такий підхід не лише підкреслює унікальність особистих історій, але й освітлює більш широкі соціальні питання, які впливають на цілі групи людей. Мемуари, як "Моя ім'я – Черева" Нікола Мадарача, є яскравим прикладом цього [45, с. 65].

Експериментальні мемуари, які користуються популярністю серед молодих авторів, часто поєднують текст з візуальними елементами – ілюстраціями, фотографіями або колажами. Дані жанри підкреслюють важливість візуального сприйняття в нашому сучасному світі, надаючи читачеві можливість сприймати інформацію на кількох рівнях одночасно. Такі мемуари можуть стати повноцінними арт-об'єктами, які за межами розповіді також провокують естетичні переживання.

Мемуарна форма також часто використовується для критики соціальних явищ та політики. Автори, які зазнали утисків або несправедливості, можуть висловити своє обурення і закликати до змін у суспільстві. Мемуари, як "Наша тіло – наше поле битви" Раві Чопри, ілюструють, як особистий досвід може бути використаний для висвітлення соціальної нерівності і боротьби за права людини [63, с. 123].

Мемуарний жанр у соціальних мережах зазнає нового розвитку. Блогери та інфлюенсери часто створюють мемуарні наративи, які затверджують їхні особисті бренди. Ці тексти стають платформою для розповіді про особистий досвід, просування соціальних ідей, а іноді і комерційних продуктів. У цьому контексті важливо розглянути, як нові технології впливають на традиційні уявлення про мемуари і як вони змінюють комунікацію між авторами і читачами [8, с. 254].

Ще однією важливою особливістю мемуарів є їх здатність до збереження родинної історії. Багато авторів пише мемуари, щоб зберегти спогади про своїх предків та передати їхній досвід наступним поколінням. Це не лише зберігає історію родини, але й допомагає зв'язати молодше покоління з його культурними коріннями.

Підхід до мемуарів також може варіюватися в залежності від культурних традицій. У кіно та театральному мистецтві мемуарні наративи знаходять нове життя, перетворюючись на сценарії для фільмів та постановок. Це свідчить про їх універсальність та сприйнятливості до адаптацій. Прикладом є "Щоденник Анни Франк", який був екранізований кілька разів, що підтверджує актуальність і важливість цієї історії в сучасному контексті [11, с. 212].

Мемуари також знаходять відображення в академічних дослідженнях. Вони можуть стати предметом детального аналізу в межах літературознавства, соціології, антропології та інших дисциплін. Багато дослідників розглядають мемуари як спосіб отримання інформації про культурні особливості, соціальні структури та історичний контекст певних періодів.

Залежно від мети та ситуації, мемуари можуть бути структуровані в різних формах. У деяких випадках це може бути серія есе, у інших – хронологічно оформлені записи. Ця різноманітність продиктована бажанням використовувати найефективнішу форму для передачі авторського повідомлення.

Мемуарний жанр також актуалізує питання правди та пам'яті. Дослідники вказують на часто суб'єктивну природу мемуарів, адже пам'ять може змінюватися з часом, а наративи можуть піддаватися редагуванню залежно від авторських нарративних стратегій. Це піднімає питання про достовірність мемуарів і те, як вони можуть проектувати особистісний досвід на ширший соціально-історичний контекст.

Слід зазначити, що і політичний контекст може чинити суттєвий вплив на мемуарний жанр. У країнах, що пережили революції або соціальні зміни, автори можуть використовувати мемуари як спосіб протесту або для опису процесів, які відбуваються у суспільстві. Це створює важливі свідчення часів і надає

можливість більш детального розуміння змін у зусиллях до демократизації суспільств [55, с. 202].

Сьогодні мемуарний жанр продовжує еволюціонувати, відображаючи зміни в культурі і соціальних практиках. Сучасні мемуари часто включають елементи автопортрета, листування і блогів, що дозволяє автору інтегрувати різні медіаформати і створювати мультидисциплінарні текстуальні конструкції.

Ці різні історичні етапи розвитку мемуарного жанру відображають зміни в літературних практиках і культурних контекстах, що вплинули на формування і сприйняття мемуарів протягом часу. Враховуючи це можна виділити різні підходи до мемуарного жанру, кожен з яких відповідає на запити свого часу та соціального контексту: *постмодерністський*, *феміністський*, *психологічний*, *соціокультурний*, *науковий*, *літературно-критичний* підходи, де кожен з яких відповідає на запити свого часу та соціального контексту.

Постмодерністський підхід до мемуарів характеризується розривом з традиційними уявленнями про мемуарний жанр, що виявляється у відмові від ідеї стабільної ідентичності та використанні деконструктивістських методів. Цей підхід ставить під сумнів традиційні уявлення про мемуар, заперечуючи стабільність ідентичності та об'єктивність наративу. У мемуарах постмодерного типу часто спостерігається деконструкція тексту, що дозволяє підкреслити множинність перспектив і суб'єктивність. Постмодернізм також підкреслює ідею того, що мемуари є конструйованим текстом, в якому форма та зміст взаємно коригують один одного. Прикладом такого підходу є мемуари "Спогади про майбутнє" Жоржа Перека, де автор не тільки розповідає свою історію, а й грає з формою і змістом тексту, розмиваючи межі між реальним і вигаданим [27, с. 301].

Феміністський підхід зосереджується на аналізі мемуарів через призму гендеру, ставлячи акцент на розкритті жіночого досвіду та проблем соціальної нерівності, що часто не отримують належного висвітлення у традиційних наративах [43, с. 307]. У цьому підході мемуари використовуються як інструмент для дослідження становища жінок у різних історичних і соціальних контекстах.

Класичним прикладом є "Щоденник Анни Франк", який відкриває світ переживань молодій єврейській дівчині, що переживає нацистську окупацію, і водночас відображає гендерні ролі і стереотипи того часу.

Психоаналітичний підхід вивчає психологічні аспекти мемуарного письма, розглядаючи текст як засіб для вивчення особистих травм і внутрішніх конфліктів автора. Це дає можливість розкрити, як підсвідомі процеси і психологічні механізми впливають на створення тексту [28, с. 303].

Крім того, *соціокультурний підхід* досліджує мемуари в контексті соціальних і культурних умов їх написання, зокрема зосереджується на тому, як соціальні структури та культурні норми формують мемуарний текст [49, с. 408]. У цьому контексті мемуари можуть бути розглянуті як важливий інструмент для розуміння соціальних і культурних процесів певного часу. Прикладом такого підходу є мемуари "Дні моїх батьків" Вірджинії Вулф, де авторка звертається до соціальних і культурних факторів, що впливають на формування її ідентичності та літературного стилю.

Науковий підхід до мемуарів розглядає їх як джерело історичної та культурної інформації. Це дозволяє дослідникам перевіряти достовірність інформації, представленої в тексті, і визначати, як мемуарний наратив може служити для розуміння історичних подій [64, с. 351].

Літературно-критичний підхід фокусується на художніх і стилістичних аспектах мемуарів, розглядаючи, як автори використовують літературні техніки для створення ефективного наративу. Цей підхід дозволяє дослідити, як літературні прийоми і стилістичні елементи формують унікальні аспекти мемуарного жанру. Мемуари "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса є прикладом того, як літературна форма та художні прийоми допомагають автору створити глибоку іронію і комічність, додаючи нові виміри до традиційного жанру мемуарів [49, с. 196].

1.2. Мемуарний жанр як тип комунікативної діяльності

Мемуарний жанр займає особливе місце в літературі, оскільки він поєднує особисте переживання автора з широкими суспільними і культурними процесами. Мемуари слугують не лише способом передачі фактів, а й засобом вираження емоцій, ставлення до подій та людей. Автор мемуарів сприймає свій досвід як особливу форму комунікації з аудиторією, що передбачає щирість, відвертість і бажання донести особисту правду до читача. Ця особливість робить мемуарний жанр унікальним засобом для занурення у внутрішній світ автора, одночасно надаючи читачам доступ до важливих історичних або культурних подій.

З точки зору комунікативної діяльності, мемуари можна розглядати як спосіб "діалогу" між автором і читачем. Автор постає не просто як оповідач, а як комунікатор, який прагне поділитися своїм досвідом, життєвими уроками та поглядами на події, що відбулися. У цьому жанрі особлива увага приділяється вибору лексики, стилю викладу, а також використанню емоційно насичених засобів, які створюють відчуття довіри та близькості. Така форма комунікації сприяє встановленню зв'язку між поколіннями і культурами, що робить мемуари своєрідним посередником у міжособистісній та міжкультурній комунікації.

Особливістю мемуарів є те, що вони фіксують не лише зовнішні події, але й внутрішній розвиток автора, його особисті переживання та рефлексії. Завдяки цьому мемуари виконують подвійну функцію: вони не лише документують певний життєвий шлях, але й передають емоційну глибину, яка може бути важливою для розуміння як окремих подій, так і ширших соціальних та культурних явищ. Автори мемуарів часто прагнуть поділитися своїм світоглядом та сформувати певний образ у свідомості читачів, що додає цьому жанру особливого значення. Отже, для розуміння мемуарного жанру як форми комунікативної діяльності важливо також звернути увагу на його жанрову та стильову специфіку.

1.2.1. Жанрово-стильова специфіка мемуарів.

Мемуарний жанр, що є одним із основних напрямів автографічної літератури, володіє чіткими жанрово-стильовими характеристиками, які визначають його місце в літературному процесі. Водночас цей жанр є надзвичайно багатим і різноманітним, і його специфіка значною мірою залежить від індивідуальних особливостей автора, його наративних цілей та контексту, в якому створюється текст. Жанрово-стильова специфіка мемуарів проявляється не тільки в структурних елементах, а й у виборі мовних засобів, художніх прийомів і стратегії нарації. Важливою рисою мемуарного жанру є поєднання елементів документальної точності та художньої виразності, що дозволяє створювати текст, який одночасно є і відображенням реальності, і літературною творчістю [8, с. 10].

Англомовні мемуари є всебічним літературним жанром, що відзначається своєю унікальною лексикою і стилістичними характеристиками. Цей жанр дозволяє авторам зображувати свої особисті переживання і досвід, надаючи їм можливість звернутися до читача з неповторною суб'єктивною перспективи. Розуміння лексичних і стилістичних особливостей англомовних мемуарів є важливим для аналізу їхньої ефективності і впливу [20, с. 284].

Мемуарна література характеризується низкою специфічних ознак, які вирізняють її з-поміж інших жанрів документально-художньої прози. Головними особливостями мемуарів вважають:

1. Фокус на зовнішньому світі: основна увага приділяється історичним подіям, які супроводжуються авторською лінією.
2. Документальність: використання автентичних свідчень та документів для характеристики персонажів і подій.
3. Ретроспективний характер: оповідь від першої особи про минуле, яке має історичну значущість.
4. Суб'єктивність: виразний особистісний підхід автора до викладу матеріалу.

5. Меморіальність: прагнення осмислити та систематизувати події для нащадків.

6. Естетизація на рівні змісту та стилю: відображення унікальності та суспільної ваги описуваного.

Проте, інтерпретація цих ознак може варіюватися, що впливає на визначення меж мемуарного жанру. Наприклад, ретроспективність може стосуватися як давнього минулого, так і недавніх подій [21, с. 314].

Сучасні мемуарні тексти часто поєднують різні субжанри, створюючи так звані "мемуари монтажного типу". Спостерігається тенденція до взаємопроникнення різних форм автобіографічної прози.

Емоційність є ще однією важливою рисою мемуарного жанру, що робить ці твори особливо привабливими для читачів. Вона дозволяє не лише відчувати атмосферу подій, а й пережити разом з автором його інтенсивні емоції, що надає текстам глибину і емоційну насиченість. Автори мемуарів використовують різноманітні літературні прийоми, такі як метафори, образи, деталі, щоб передати свої почуття та стани, створюючи живе, емоційно насичене оповідання. Це дозволяє читачам не тільки отримати інформацію про події з життя автора, а й відчувати їх на рівні емоційного сприйняття [30, с. 106].

Наприклад, мемуари Вірджинії Вулф "Відносини з письменництвом" розглядають її особистий досвід як письменниці, її вплив на літературний світ і вплив соціальних обставин на її творчість. Вона не лише описує факти, але й аналізує, як її особисті переживання і соціальні умови сформували її літературний стиль і тематику.

Мемуарний жанр має кілька характерних особливостей, зокрема **суб'єктивність оповіді, емоційність, ретроспективність, експресивність мовлення та злиття особистих переживань з історичними фактами**

Суб'єктивність є характерною рисою мемуарів, яка робить їх особливо виразними і емоційними. Автори мемуарів передають не лише факти, але й своє особисте сприйняття подій, що дозволяє читачеві зрозуміти, як ці події вплинули на їхній внутрішній світ. Це підкреслює індивідуальність і неповторність

кожного тексту.. Суб'єктивність є однією з основних рис мемуарів, оскільки автори передають не тільки факти, але й свої власні відчуття, емоції та оцінки подій. Ці особисті враження створюють унікальну атмосферу, що дозволяє читачеві глибше проникнути у внутрішній світ автора та відчувати, як пережиті події змінили його погляди на життя. Наприклад, у мемуарах часто використовуються суб'єктивні оцінки ситуацій, таких як: *It was the hardest moment of my life, I will never forget how I felt at that moment* [56, с. 73].

Емоційність мовлення є ще однією важливою рисою мемуарів. Автори часто намагаються передати не тільки факти, а й свої емоційні переживання, що робить текст більш живим і насиченим. Наприклад, опис емоційного стану під час певної події може виглядати так: *I felt the cold burn my bones, but at the same time my heart was filled with warmth because I was next to the one I loved.* **Ретроспективність**, як ще одна особливість мемуарного жанру, полягає в тому, що автори зазвичай розповідають про події, що відбулися в минулому, а тому часто аналізують їх з огляду на вже набуті знання та досвід [1, с. 9].

Мемуари часто мають важливий **зв'язок із реальними історичними подіями**, що робить їх цінним джерелом для істориків та дослідників. Вони можуть відображати історичний контекст, соціальні зміни та культурні тенденції, які вплинули на автора і його сприйняття світу. Наприклад, мемуари "Щоденник Анни Франк" надають не лише особисту перспективу життя єврейської дівчини під час Голокосту, але й документують реальний історичний контекст і вплив на життя людей того часу. Їхній зв'язок з реальними подіями допомагає краще зрозуміти обставини, в яких перебувала героїня.

Особистий характер оповіді в мемуарах дозволяє читачеві безпосередньо зануритися в життя автора і переживання, які мають особливе значення для нього. Це робить текст близьким і доступним для читача, створюючи емоційний зв'язок.

Мемуари поєднують елементи художньої літератури та документальної точності. Це дозволяє авторам використовувати різноманітні літературні

прийоми для створення живого і емоційного тексту, одночасно зберігаючи точність опису реальних подій [5, с. 203].

Як приклад можна навести мемуари Шеріл Стрейд "Wild", де вона описує не лише фізичну подорож по Тихоокеанському хребту, але й емоційну боротьбу, що супроводжує цей шлях. Важливо, що авторка не обмежується лише описами пейзажів і труднощів, пов'язаних із подорожжю, але активно занурюється в аналіз своїх внутрішніх переживань. Вона відкрито ділиться своїми глибокими емоціями, такими як біль від втрати матері, відчай і самотність, що посилюється у процесі фізичної боротьби з природою. Стрейд використовує яскраві образи і деталі, щоб передати внутрішню боротьбу, що проходить паралельно з фізичними труднощами на шляху, тим самим створюючи багатогранний портрет переживань, який дозволяє читачеві глибше зануритись в її історію.

Мемуари також характеризуються *структурною гнучкістю*. Вони можуть бути написані у хронологічному порядку, але також можуть дотримуватися тематики або послідовності ключових подій у житті автора. Такий підхід дає можливість автору акцентувати увагу на певних аспектах життя, створюючи більше зв'язків і контекстів, що допомагає читачеві краще зрозуміти авторський досвід.

Ще однією важливою характеристикою є *автентичність*. Мемуари прагнуть до правдивості викладу, що навіть коли вони включають художні елементи, не відводять їх від реальності. Читачі відчують, що це не просто вигадана історія, а частина реального життя автора, як, наприклад, у щоденникових записах Анни Франк у "The Diary of a Young Girl" де передається реальність переживань молодої дівчини в часи війни [33, с. 216].

Жанрово-стильова специфіка мемуарів полягає у поєднанні документальності з художніми прийомами, що створює унікальний простір для вираження суб'єктивного погляду автора на події його життя. Цей жанр охоплює такі риси, як ретроспективність, емоційність, меморіальність та автентичність, дозволяючи автору поєднувати особисті переживання з широким соціокультурним контекстом. Завдяки гнучкості структури мемуари можуть

вибудовуватися як тематично, так і хронологічно, що підсилює ефект занурення читача в досвід автора.

Отже, сучасні теоретико-методологічні підходи до мемуарного жанру акцентують на різноманітних аспектах тексту, від психоаналітичних досліджень до соціокультурних і феміністських аналізів. Кожен із підходів відкриває нові горизонти для розуміння мемуарів як літературної форми, що інтегрує особисті переживання з соціальними, культурними та історичними процесами. Сучасні дослідження мемуарів дозволяють знову оцінити цей жанр з нових позицій, що робить його важливим інструментом для розуміння минулого та сучасності.

Для аналізу перекладу твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" основним у роботі є соціокультурний підхід. Він дозволяє глибше зрозуміти, як особистий досвід автора відображається в мемуарах у контексті культурних і історичних процесів, а також допомагає відтворювати культурно марковані елементи тексту в перекладі. Цей підхід дає можливість враховувати особливості стилістики та лексики, які розкриваються через порівняння оригіналу та перекладу й слугують для створення повноцінного образу автора у сприйнятті українських читачів.

1.2.2. Класифікація мемуарів.

Мемуарний дискурс сьогодні включає широкий спектр текстових форм: *власне мемуари, мемуарні нотатки, літературні портрети, різноманітні види автобіографій, епістолярну спадщину, щоденники, подорожні записки* тощо (рис. 1). Ця різноманітність форм відображає багатогранність людського досвіду та способів його фіксації.

Рис. 1. Підвиди мемуарного дискурсу

Мемуарна література базується на ретроспективній роботі пам'яті, де автор, будучи одночасно історичною особистістю, оповідачем і об'єктом оповіді, розкриває події свого минулого. Форма "Я" в цих текстах стає центром наративу, об'єднуючи особистий досвід автора з культурним контекстом суспільства [53, с. 10].

Залежно від теми, мемуари можуть бути *автобіографічними*, що охоплюють важливі моменти і етапи життя автора, дозволяючи повноцінно відтворити його життєвий шлях, або *тематичними*, що зосереджуються на конкретних періодах чи переживаннях, як у "The Glass Castle" Жанетт Уоллс, де акцент робиться на складнощах сімейного життя та впливі дитячої травми на подальше становлення особистості. У тематичних мемуарах автори часто досліджують певні етапи, пов'язані з конкретними подіями чи емоційними переживаннями, наприклад, у "Educated" Тари Вестовер, де розповідається про виховання в суворій, ізольованій релігійній родині і шлях до освіти, що змінив усе її життя.

Мемуари-автобіографії являють собою особливий різновид мемуарної літератури, що спрямований насамперед на збереження особистого досвіду та родинної пам'яті. Їх унікальність полягає у фокусі на індивідуальному досвіді автора, а не на історичних подіях, що зумовлює суб'єктивний характер відбору та подання інформації. Такі тексти часто створювалися з метою передачі життєвого досвіду та сімейної історії наступним поколінням. Історично мемуари-автобіографії на українських землях розвинулися з життєвої літературної традиції, що відрізняло їх від західноєвропейських зразків цього жанру. Особливого поширення вони набули у XVIII столітті, проте в XIX столітті поступилися популярністю мемуарам-"сучасним історіям".

Особливістю мемуарів-автобіографій є складність їх збереження та дослідження через специфіку їхнього створення та зберігання. Оскільки вони створювалися переважно для родинного кола, багато текстів було втрачено: частина знищена самими авторами чи їхніми нащадками, інші через недбале зберігання не дійшли до наших днів. Ті ж тексти, що збереглися, часто

розпорошені по різних архівах, бібліотеках та приватних колекціях, що ускладнює їх пошук та наукове опрацювання. У подальшому цей жанр здебільшого використовувався творчими особистостями для документування свого життєвого шляху, що дозволило зберегти цінні свідчення про культурне та мистецьке життя різних епох [44, с. 280].

Мемуари подорожей, наприклад, "A Walk in the Woods" Біла Брайсона, описують не тільки фізичні враження від подорожей, але й глибоке занурення в культурологічний контекст, спостереження за природою та взаємодія з новими культурами. У таких творах часто поєднуються елементи самоіронії і гумору, що дозволяє створити не лише опис природи і місць, а й поринути в особисті роздуми автора щодо його взаємодії з навколишнім світом, його місця в ньому. Мемуари подорожей можуть також включати елементи дослідження історії певних місць чи народів, тим самим додаючи культурну глибину до особистих вражень.

За формою мемуари можуть бути *літературними*, написаними професійними письменниками, що поєднують особисті переживання з літературними прийомами, або *документальними*, заснованими на фактичних подіях і орієнтованими на надання історичних реалій через особисті свідчення.

Літературна автобіографія є однією з модифікацій мемуарного жанру, яка відображає особистісне буття автора, фокусуючись на ретроспективному погляді в минуле. Як і в інших жанрах мемуаристики, автобіографія заснована на роботі пам'яті, що збирає окремі, фрагментарні спогади в цілісну картину життя. Такий ретроспективний підхід можна розглядати як онтологічну метафору, що дозволяє автору поєднувати минуле з теперішнім, внутрішній світ із зовнішнім, перетворюючи "погляд назад" у специфічну темпоральність. Існує твердження, що духовне "Я" є єдністю всіх образів і спогадів, що зберігаються в пам'яті, внаслідок чого формується багатовимірність автобіографічного тексту, насиченого когнітивними та емоційними елементами [92, с. 4].

Літературна автобіографія є феноменом культурної пам'яті, яка зберігає й передає культурний досвід покоління. Вона активно інтегрує інтердискурсивні

та внутрішньо-дискурсивні фрагменти, включаючи елементи щоденників, сімейних хронік, словникових статей та репортажів. Завдяки поєднанню різноманітних текстових фрагментів автобіографія формує інтертекстуальну взаємодію, яка поєднує "реальні" та "вигадані" світи. Такий нарративний стиль наближається до універсальних структур оповідних жанрів, що збагачують автобіографічний твір культурогенним потенціалом, відображаючи національну та історичну пам'ять і великий соціокультурний досвід [54, с. 14].

Відповідно до літературної класифікації, матеріал нашого дослідження, а саме мемуари принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" належать до різновиду літературної автобіографії. Цей твір зосереджується на особистих переживаннях і важливих життєвих подіях автора, сприймається як культурна пам'ять і одночасно є документальним свідченням, що поєднує приватну й публічну сторони життя принца. Через ретроспективний погляд, збереження автентичності та емоційності автор пропонує власний досвід у контексті значущих суспільних подій, що підсилює культурогенний потенціал тексту і робить його цікавим об'єктом дослідження жанрових особливостей мемуарної літератури.

Також можна виділити стиль викладу, який визначає тон і атмосферу мемуарів. *Інтимні* мемуари зосереджуються на особистих переживаннях і емоціях автора, створюючи близький зв'язок з читачем, що дозволяє йому глибше відчувати внутрішній світ оповідача. В таких творах часто використовуються живі, емоційно насичені образи і метафори, що робить кожен етап пережитого більш відчутним і доступним для співпереживання. Як приклад можна навести твор Шеріл Стрейд "Wild" авторка розкриває власні емоції, болючі спогади та філософські роздуми, що створюють глибокий зв'язок із читачем, даючи йому змогу зануритися у світ внутрішніх переживань автора. Інтимні мемуари часто мають вільну, неконвенційну структуру, що відображає хаотичність і непередбачуваність особистого досвіду, підсилюючи емоційну та естетичну цінність тексту.

Аналітичні мемуари, натомість, більше акцентують увагу на поясненні подій та їх наслідків, дозволяючи читачеві глибше осмислити значення тих чи інших життєвих етапів або важливих подій. Такий стиль передбачає ретельне осмислення причин і наслідків, а також детальне роз'яснення власних рішень і їхніх впливів на подальший життєвий шлях. Наприклад, у мемуарах Вацлава Гавела "В'язень та його приміщення" чітко простежується аналітичний підхід до оцінки політичних і моральних викликів, що стояли перед автором під час його перебування в ув'язненні.

Існує також розрізнення за рівнем самостійності авторів. *Мемуари окремих авторів* написані особами, які описують свій особистий досвід і переживання, часто за допомогою письма, яке стає процесом самовизначення та самопізнання. Це дозволяє створити більш цілісну і глибоку оповідь. Наприклад, у "The Diary of a Young Girl" Анни Франк її щоденникові записи формують потужний особистий документ, що надає свідчення про важкі часи війни через призму дитячого світосприйняття.

Кооперативні мемуари об'єднують спогади кількох авторів, що дозволяє надавати багатогранніший погляд на одну й ту саму подію чи тему. Цей формат може включати колективні роздуми, що пропонують різні точки зору на події, якими автори об'єднуються для створення комплексної картини. Такі мемуари, як правило, об'єднують спогади людей, пов'язаних спільним досвідом, наприклад, мемуари учасників війни чи колишніх політичних діячів, що дозволяє глибше зрозуміти контекст і вплив кожного окремого досвіду [61, с. 248].

Власне мемуари є найбільш традиційною формою спогадів, де автор описує події свого життя у хронологічній послідовності, зосереджуючись на значущих моментах та їх впливі на особистість. Характерною рисою власне мемуарів є глибока рефлексія над минулим, аналіз причинно-наслідкових зв'язків між подіями та їх вплив на формування світогляду автора.

У власне мемуарах автор зазвичай пише про події, які вже давно минули, що дає можливість осмислити їх значення та вплив з певної часової дистанції. Це

дозволяє створити більш виважену та аналітичну оповідь, де особисті враження переплітаються з історичним контекстом. Наприклад, "Мої спомини про недавнє минуле" Дмитра Дорошенка демонструють класичний приклад власне мемуарів, де автор детально описує історичні події початку ХХ століття через призму власного досвіду.

Мемуарні нотатки відрізняються від власне мемуарів більш фрагментарною структурою та меншою хронологічною впорядкованістю. Це короткі, часто спонтанні записи про окремі події чи враження, які автор вважає важливими для збереження в пам'яті. Особливістю мемуарних нотаток є їх безпосередність та емоційна насиченість, оскільки вони часто створюються незабаром після описуваних подій.

Мемуарні нотатки можуть охоплювати різноманітні аспекти життя – від побутових дрібниць до значущих історичних подій. На відміну від власне мемуарів, вони не претендують на всеохопність та системність викладу, а радше зосереджуються на окремих яскравих моментах чи враженнях, які здалися автору важливими чи цікавими. Така форма дозволяє зберегти свіжість сприйняття та безпосередність реакції на події.

Щоденники є особливим видом мемуарної літератури, що характеризується регулярністю записів та їх хронологічною послідовністю. Відмінною рисою щоденників є їхня синхронність із описуваними подіями – автор фіксує свої враження, думки та переживання безпосередньо в момент їх виникнення або незабаром після подій, що надає цим записам особливої достовірності та емоційної насиченості.

Щоденники можуть бути як особистими, так і професійними, фіксуючи не лише події повсякденного життя, але й творчі пошуки, наукові спостереження чи службову діяльність. Особливу цінність мають щоденники видатних особистостей, як-от щоденники В'єрджинії Вулф, в яких письменниця детально описує свій творчий процес, емоційні стани, взаємини з колегами і друзями, а також роздуми про роль жінки в суспільстві та мистецтві. Ці записи дозволяють читачам глибше зрозуміти внутрішній світ Вулф, а також умови, в яких вона

працювала, роблячи щоденники цінним джерелом для вивчення її творчої спадщини та епохи, в яку вона жила.

Подорожні записки (травелоги) фіксують враження автора від подорожей, описують нові місця, культури та звичаї. Цей жанр поєднує елементи географічного опису з особистими спостереженнями та роздумами автора. Особливістю подорожніх записок є їх пізнавальний характер – автор не лише описує побачене, але й намагається осмислити культурні відмінності, соціальні явища та історичні особливості відвіданих місць.

У подорожніх записках автор часто виступає як дослідник і спостерігач, який через призму власного досвіду та культурного багажу інтерпретує нову для нього реальність. Важливим аспектом цього жанру є порівняльний аналіз – автор часто зіставляє побачене з тим, що йому відомо з власної культури, що створює цікаву перспективу для розуміння культурних відмінностей та подібностей. Наприклад, "Italian Hours" "Записки про подорож до Італії" Генрі Джеймса, де автор ретельно описує свої враження від італійської культури, архітектури та мистецтва, порівнюючи їх з англійськими та американськими культурними традиціями. Ці подорожні нотатки не тільки відображають особистий досвід Джеймса, але й пропонують читачам глибокий погляд на культурні взаємозв'язки та сприйняття іншої культури через призму власного світогляду автора.

Епістолярна спадщина включає листування, яке має історичну та культурну цінність. Листи часто містять важливі свідчення про епоху, відображають особисті стосунки між людьми та розкривають їхні погляди на різні аспекти життя. Особливістю епістолярного жанру є його діалогічність та інтимність, що дозволяє побачити описувані події з різних перспектив.

Загалом, мемуари являють собою багатогранний жанр, який поєднує особисті переживання з документальними елементами, а їх класифікація дозволяє краще розуміти різноманітність підходів і стилів в цьому жанрі. Вони відкривають перед читачем унікальний світ індивідуальних історій, які можуть не лише захоплювати, а й надихати.

Мемуарна література відрізняється своєю різноманітністю жанрів, серед яких можна виокремити автобіографічні мемуари, тематичні мемуари, мемуари-автобіографії, подорожні записки, літературні та документальні мемуари, інтимні й аналітичні мемуари, власне мемуари, мемуарні нотатки, щоденники та епістолярну спадщину.

Найпоширеніша жанрова форма сучасної мемуаристики — листи. Близькі до них щоденники. Їх доповнюють інші жанри мемуарної літератури. Автор листа роздумує про сьогоднішні для нього події, автор щоденника рухається до майбутнього, котре він може передбачити. Автори ж творів інших мемуарних жанрів, навпаки, повертаються у минуле.

Книга принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" є прикладом літературної автобіографії, оскільки вона фокусується на особистих переживаннях автора, подаючи його життєвий досвід у контексті більш широких суспільних подій. Цей жанр відкриває унікальні перспективи для розуміння культурного та історичного контексту, в якому розвивався автор.

1.3. Лінгвостилістичні особливості текстів мемуарного жанру

Лінгвістичний аналіз мемуарного тексту ґрунтується насамперед на виявленні ключових, наскрізних слів, що характеризують концепти доби й індивідуальної мовотворчості. У мемуаристиці, як зазначає Н. Видашенко, знаходять відображення переломні етапи розумового розвитку особистості, розуміння нею "себе в світі" і "світу в собі" [14, с. 128-132].

Лінгвістичний аналіз текстів мемуарного жанру охоплює лексико-семантичний, морфологічний, і стилістичний рівні, що разом створюють унікальний авторський стиль. На лексичному рівні мемуари відзначаються вживанням емоційно забарвлених слів, архаїзмів і історизмів, що сприяє автентичному відтворенню минулих подій і обставин. Морфологічно мемуарний текст часто тяжіє до використання займенників першої особи, підкреслюючи суб'єктивний, особистісний характер розповіді.

Синтаксис мемуарів характеризується використанням риторичних запитань, еліпсів та інших прийомів, які посилюють емоційний зв'язок із читачем і передають фрагментарність живих спогадів. Стиль мемуарів зазвичай багатий на метафори, епітети й порівняння, що допомагають краще зрозуміти внутрішній світ автора та його ставлення до описаних подій [20, с. 152].

Лексичні особливості мемуарних текстів є важливими для відтворення не лише точних історичних фактів, а й емоційного стану автора, який він переживає в різних ситуаціях.

Емоційно забарвлені слова у мемуарах сприяють глибшому зануренню в емоційну атмосферу розповіді, надаючи тексту інтенсивності. Наприклад, у книзі Майї Анжело *I Know Why the Caged Bird Sings'* часто використовуються фрази, як-от *bitter truth* – гірка правда або *unforgettable joyful moment* – незабутній радісний момент. Ці фрази підкреслюють глибокі переживання та емоційний зміст, який важливо передати для кращого розуміння того, що відчуває автор. Такі фрази допомагають передати не лише саму ситуацію, а й те, як вона сприймалася, створюючи емоційний зв'язок між автором і читачем. Це дозволяє розкрити не тільки об'єктивну реальність, а й внутрішній світ людини, яка переживає певний досвід.

У книзі Елізабет Гілберт "Eat, Pray, Love" використані фрази як *devastating heartbreak* – снутошливий розрив або *transcendent joy* – трансцендентна радість, які підкреслюють емоційні вершини та низини, з якими стикається автор. Подібні вирази дозволяють читачеві не лише слідкувати за сюжетом, а й зануритися в особисті переживання автора, відчувши разом із ним зраду, втрату, щастя чи надію. У творі "The Glass Castle" Джанет Уоллс застосовуються терміни як *chaotic childhood* – хаотичне дитинство та *radiant resilience* – світла стійкість, що дає змогу читачеві зрозуміти складність її переживаного досвіду, створюючи водночас відчуття близькості до автора і глибшого усвідомлення її шляху. Таким чином, емоційно насичена лексика не лише збагачує текст, а й формує міцний емоційний зв'язок між автором і читачем, розкриваючи більш глибокі аспекти людського досвіду. [52, с. 45].

У мемуарах, що *описують історичні події*, часто зустрічаються архаїзми та історизми, які додають автентичності тексту. Наприклад, у книзі Еллі Візеля "Night" використовуються терміни, як-от *ghetto* – гетто, *concentration camp* – концентраційний табір. Ці слова є важливими, оскільки вони не тільки описують місця і ситуації, з якими зіткнулися герої, але й допомагають читачеві глибше зануритися в атмосферу Другої світової війни та Голокосту. Така лексика дає можливість відчувати не лише факт, а й величезну трагедію, що криється за цими термінами, дозволяючи точніше передати весь контекст часу. Також в книзі "The Hiding Place" Коррі тен Бум використовуються терміни, такі як *safe house* – *безпечний дім* та *Nazi persecution* – переслідування нацистів. Ці слова не лише описують фізичні місця, де відбуваються події, але й створюють глибоке емоційне відчуття небезпеки та боротьби за виживання. У книзі "The Diary of a Young Girl" Анни Франк архаїзми та історизми, такі як *Judaism* – юдаїзм і *Aryan* – арійський, надають контексту значення, підкреслюючи релігійні та соціальні напруги того часу. Ця специфічна лексика допомагає читачеві зануритися в життя під час окупації, відчуваючи страх та ізоляцію, які пережила авторка [54, с. 212].

Ідіоми та фразеологізми є ще однією важливою лексичною особливістю мемуарів. Вони не тільки додають колориту тексту, але й допомагають відобразити культурні та соціальні особливості того чи іншого часу або місця. Наприклад, у книзі Барака Обами "A Promised Land" вираз *grassroots movements* – *рухи знизу* не лише описує політичний рух, але й відображає певний соціально-культурний контекст. Цей вираз має значення, яке можна передати не лише через дослівний переклад, а й через опис або адаптацію, аби зберегти суть ідеї, що стоїть за ним. У такому контексті важливо не просто перекласти термін, а й передати його ідеологічну та культурну сутність. Також у мемуарах "The Glass Castle" Джанет Уоллс вживаються вирази на кшталт *rolling with the punches* – *підлаштовуватися під обставини*, які ілюструють її вміння адаптуватися до важких життєвих ситуацій. Ця ідіома не лише акцентує на стійкості авторки, але й служить метафорою для опису її дитинства і викликів, з якими вона стикалася.

У "Just As I Am" Керолін Мур використовуються фрази, такі як *broke down barriers* – *зламати бар'єри*, що вказує на соціальні та етнічні перешкоди, які були подолані в процесі боротьби за рівні права. Така лексика підкреслює не лише індивідуальну історію, але й колективну пам'ять про боротьбу за справедливість [56, с. 155].

Діалекти і регіональні особливості також є важливою частиною лексики мемуарних текстів. Вони допомагають створити автентичний образ часу, місця та персонажів. Наприклад, у мемуарах Кетрін Стокетт "The Help" діалекти персонажів, що належать до південних штатів США, значно підсилюють відчуття реальності і достовірності ситуації. Вирази на кшталт "у'all" (ви всі) або "ain't" (не є) не лише передають певні мовні особливості, а й символізують соціальну і культурну дистанцію між персонажами. У перекладі важливо зберегти не лише значення слів, а й той акцент, який вони додають до образу героїв, підкреслюючи їхній соціальний статус і виховання [58, с. 89].

Переклади *специфічної лексики* також можуть вимагати адаптації, коли терміни не мають прямих еквівалентів у цільовій мові. Наприклад, у разі використання терміну "Thanksgiving Day" – День подяки) для українського читача він може бути адаптований як "День подяки", оскільки в Україні відсутня така традиція, але сама ідея свята, яке передбачає вдячність і благодійність, знайома багатьом [52, с. 120]. Це дозволяє зберегти значення свята, навіть якщо конкретна культурна традиція не є поширеною в Україні.

У мемуарах *терміни* відіграють ключову роль у передачі специфіки подій, культурних контекстів і емоційного змісту особистого досвіду автора. Вживання термінів, пов'язаних з історичними подіями – historical events, національними традиціями – national traditions, чи професійною діяльністю – professional activities, допомагає глибше зрозуміти обставини життя – circumstances of life. Наприклад, автори можуть використовувати назви значущих подій – significant events, таких як "Холодна війна" – Cold War або терміни, пов'язані з професією (terms related to the profession), що додає автентичності (authenticity) їхнім розповідям. У мемуарах Джона Стейнбека "The Harvest Gypsies" термін *Great*

Depression – Велика депресія використовується для опису соціально-економічної кризи, яка вплинула на життя мільйонів людей. Стейнбек детально описує, як ця етапна подія позначилася на селянському житті, бідності та соціальних рухах. Альфред Дрейфус – Alfred Dreyfus у мемуарах "Dreyfus: A Family Affair" написаних його родичами, згадка про справу Дрейфуса не просто вказує на конкретний судовий процес, а й дає можливість обговорити ширші теми антисемітизму та суспільних упереджень у Франції на початку ХХ століття.

Крім того, терміни відображають емоційний стан (emotional state) авторів і культурні особливості часу (cultural features of the time), в якому вони жили. Вони можуть створювати емоційний зв'язок (emotional connection) з читачем через специфічні почуття (specific feelings), як-от "втрата" (loss) чи "щастя" (happiness). У контексті перекладу (translation), важливо зберігати значення термінів (preserve the meaning of terms) та наводити пояснення (provide explanations) для тих, що можуть бути незнайомими читачам (unfamiliar to readers). Правильне використання і адаптація термінів (proper use and adaptation of terms) сприяє глибшому відтворенню авторського стилю (deeper reproduction of the author's style) та культурних нюансів (cultural nuances), що допомагає читачеві краще зрозуміти (better understand) не лише історію (the story), але й її ширше соціально-культурне значення (broader socio-cultural significance).

Стилістичні особливості мемуарного жанру значною мірою визначають емоційну виразність і автентичність таких текстів. У мемуаристиці основною метою є передача внутрішнього світу автора, що вимагає використання різноманітних стилістичних засобів.

Одним із таких засобів є **метафори та порівняння**, які дозволяють автору донести чуттєві аспекти своїх спогадів. Наприклад, у мемуарах Елі Візеля "Night" метафора життя як "підземного ходу" підкреслює безнадійність і відчай, що охоплює автора під час переживаних жахів. Таке порівняння допомагає читачеві зрозуміти не лише зовнішні обставини, але й внутрішній стан героя, його емоційний та психологічний занепад. Фредерік Дуглас у "Narrative of the Life of Frederick Douglass" порівнює рабство з *stone around the neck* – каменем на шиї,

що символізує тяжкість цього досвіду. Малала Юсуфзай у "I Am Malala" використовує образ *infected wound* – *зараженої рани*, щоб показати серйозність проблеми заборони освіти для дівчат. Керолін Мур у "Just As I Am" говорить про своє життя як про *ripples on water* – *круги на воді*, ілюструючи вплив її дій на оточення [54, с. 72].

Епітети в мемуарах відіграють важливу роль у підсиленні емоційного забарвлення тексту. Фрази, як *terrible experience* – *жахливий досвід* або *hellish memory* – *пекельний спогад*, створюють атмосферу жаху і болю, роблячи переживання автора ще більш інтенсивними. Такими епітетами автори виразно передають не тільки зміст спогадів, а й емоції, які вони викликають. У мемуарах це часто є способом зробити пережитий досвід більш доступним для читача [35, с. 101].

Мемуари часто містять *діалоги*, які можуть відображати неформальний стиль спілкування. Важливо вміти адекватно передати інтонацію, жаргон та стилістику мовлення персонажів. Це може вимагати адаптації з урахуванням культурних особливостей цільової мови. Наприклад, сленг або розмовні вирази потрібно перекладати так, щоб вони звучали природно для читачів, але зберігали свою експресивність. Наприклад: *Do you remember that crazy picnic we had? I still laugh when I think about it!* у перекладі буде *Ти пам'ятаєш, як ми влаштували той безжальний пікнік? Я досі сміюся, коли згадую!* [51]. Переклад зберігає розмовний стиль і передає емоції ключового моменту, використовуючи легку та неформальну лексику.

Гумор та іронія є складними елементами для перекладу, оскільки вони можуть базуватися на культурних контекстах, мовних іграх або специфічних виразах. Гумор — вид комічного, коли серйозне в житті зображено в жартівливому тоні, коли про людські вади говориться з добродушною посмішкою. Іронія — засіб гумору та сатири, заснований на приховано-глузливому, зневажливо-осудливому зображенні людини чи явища [14, с. 130].

Перекладач має бути креативним, щоб знайти еквіваленти, які зберігатимуть грайливий або саркастичний тон тексту. Іноді це може вимагати

переформулювання фраз або використання аналогічних культурних посилань, щоб читач міг зрозуміти. *When I realized I had left the tap running, I felt sick — it probably thought it had access to the whole ocean! — Коли я зрозумів, що забув закрити кран, мені стало погано — він, напевно, вирішив, що йому відкритий доступ до усього океану!* [18, с. 54]. Гумор тут полягає в перебільшенні, і переклад зберігає іронічний тон, що є важливим для відображення авторських задумів.

Переклад мемуарів вимагає особливої уваги до відтворення цих стилістичних прийомів, адже саме вони формують емоційну насиченість тексту та дозволяють глибше занурити читача у світ переживань автора [35, с. 101].

Перекладач також повинен враховувати специфіку форм родів, відмінків і чисел, що вимагає адаптації відповідно до мовних норм, адже в деяких мовах, наприклад в українській, відмінки можуть змінювати значення слова або структуру фрази. Особливу увагу слід приділяти використанню особистих займенників, оскільки в українській мові вони часто опускаються через контекст, тоді як в англійській мові займенники завжди присутні. Крім того, конструкції часів у різних мовах можуть вимагати значної адаптації: у деяких випадках, наприклад, дія, виражена в минулому часі в оригіналі, може бути переведена на інший час для досягнення найбільш природного звучання в цільовій мові. Усі ці нюанси потребують детального аналізу та адаптації, щоб забезпечити точність і плавність перекладу [31, с. 142].

Лексичні та стилістичні особливості текстів мемуарного жанру формують їх унікальність і виразність. Переклад цих текстів вимагає від перекладача високого рівня компетенції та уваги до деталей. Кожен аспект оригінального тексту, від лексичних і граматичних конструкцій до культурних контекстів, має велике значення для точності і автентичності перекладу. Збереження стилю автора, його емоційного та культурного контексту, а також коректне відтворення структурних та лексичних особливостей є ключовими чинниками забезпечення максимальної точності перекладу.

Отже, до *лексичних* особливостей мемуарних текстів належать: емоційно забарвлені слова, архаїзми, історизми, діалекти та ідіоми, які надають автентичності і відображають культурно-соціальний контекст. *Стилістичні* засоби, такі як метафори, порівняння, епітети, забезпечують емоційний фон та глибину спогадів. Разом ці елементи створюють унікальний авторський стиль, формуючи міцний емоційний зв'язок між автором і читачем, що дозволяє глибше зрозуміти людський досвід. Найголовнішими стилістичними засобами у мемуарних текстах є метафори, епітети, які надають емоційної глибини і образності. Використання діалогів сприяє створенню ритмічності та автентичності, зміцнюючи зв'язок між автором і читачем.

1.4. Шляхи перекладу мемуарного дискурсу

Переклад мемуарів має бути правдивим і зберігати стиль та індивідуальність автора. Мемуарист зазвичай описує свої почуття та думки, і перекладач повинен передати ці емоції, щоб текст був живим та змістовним. Переклад мемуарів може бути складним через специфічні вирази та фрази, які важко перевести без втрати значення. Для цього перекладач повинен розуміти не тільки мову, але й культурні особливості автора. Також важливо передавати специфічну лексику, яка може бути унікальною для певного часу або сфери життя [1, с. 12].

У перекладі мемуарів надзвичайно важливо правильно передати *специфічну лексику* та *термінологію*, яка може бути унікальною для певного часу або сфери життя. Перекладач повинен мати великий словниковий запас і вміти користуватися історичними та культурними джерелами, щоб знайти найбільш точні відповідники в цільовій мові. І звісно, переклад має бути зрозумілим і відповідним контексту мемуарів для читачів [2, с. 11].

У мемуарах також важливе значення мають **фразеологізми та вирази**, що відображають особливості культурного контексту автора. У випадках, коли фразеологізм має прозоре значення і зрозумілий у будь-якій культурі, можна

застосовувати **прямий** переклад [7, с. 85]. Наприклад, англійський вираз *to burn bridges* у відповідному контексті легко перекладається як *спалити мости*. Якщо в мові перекладу існує аналогічний сталий вираз, використовують **еквівалентний переклад**, як у випадку з фразою *to cry over spilled milk*, яка передається як *плакати над розлитим молоком*.

У деяких випадках необхідно **адаптувати** вираз до культурного контексту цільової аудиторії, щоб зберегти емоційне та смислове забарвлення тексту. Наприклад, *to have bigger fish to fry* може бути адаптовано як *мати важливіші справи*, що відповідає культурним реаліям і очікуванням читачів. Коли фразеологізм не має еквівалента в мові перекладу, перекладачі використовують **описовий** переклад [7, с. 86]. Так, *to spill the beans* часто передається як *розкрити секрет*, зберігаючи основний зміст [39, с. 71].

Заміна фразеологізму на стилістично або семантично подібний вираз також є ефективним способом, який дозволяє відтворити функцію і стиль вислову, навіть якщо буквально значення змінюється. Наприклад, *to hit the nail on the head* можна перекласти як *попасти в яблучко*. Унікальні для певної культури вирази інколи залишають в оригіналі, доповнюючи їх примітками чи поясненнями, щоб забезпечити глибше розуміння читачами.

Усі ці підходи спрямовані на те, щоб зберегти стилістичну виразність і культурну специфіку мемуарів, передаючи авторський задум і атмосферу оригіналу максимально точно [42, с. 72].

Діалекти і місцеві мовні варіації є важливими елементами мемуарів, оскільки вони додають аутентичності і контексту. Вони можуть відображати соціальний статус, регіональні особливості і культурні традиції. Наприклад, у мемуарному тексті "The Help" Кетрін Стокетт, діалекти персонажів відображають соціальні і культурні реалії Півдня США в період боротьби за права афроамериканців. Перекладач повинен знайти спосіб передати ці діалекти, щоб зберегти їхній соціальний і культурний контекст [31, с. 175].

Якщо діалект має специфічні слова або вирази, які не мають прямих еквівалентів, перекладач може використовувати пояснювальні примітки або

адаптовані версії для досягнення подібного ефекту. Важливо забезпечити, щоб адаптація не порушувала основний контекст і характер діалекту [43, с. 306].

Перекладач має враховувати як лексичні, так і культурні особливості, що визначають значення **терміна**. Одним зі способів, за класифікацією Ж. Дарбельне, є **прямий переклад**, коли термін має еквівалент у мові перекладу і контекст дозволяє зберегти його точність. Наприклад, термін *census* зазвичай передається як *перепис населення*, зберігаючи своє основне значення [28, с. 292].

Однак існують випадки, коли термін слід **адаптувати**, щоб зробити його зрозумілим для цільової аудиторії. Така адаптація часто стосується культурно специфічних термінів. Наприклад, *Thanksgiving Day* у перекладі може стати *Святом Вдячності*, передаючи суть і водночас враховуючи, що традиція не є загальновідомою у країні читача. У випадку загальноновизнаних термінів, таких як *Holocaust*, перекладачі зазвичай залишають **оригінальну форму**, як це спостерігається у використанні слова *Голокост*, що не потребує адаптації через своє глобальне значення [28, с. 293].

Інший спосіб передбачає використання **описового перекладу**, коли термін не має точного відповідника в мові перекладу. Це дозволяє передати його значення у зрозумілій для читача формі. Наприклад, якщо термін має декілька значень або є специфічним для певного контексту, перекладач може уточнити його через додатковий опис. Усе це спрямовано на те, щоб терміни зберігали свої функції в тексті, відображаючи не лише лексичне значення, але й культурний та історичний контекст, в якому вони використовуються [28, с. 292].

Переклад **емоційно забарвлених слів** у мемуарному жанрі вимагає збереження їхньої експресивності, що забезпечує передачу почуттів та переживань автора. Одним із ключових способів є **використання еквівалентів** [4, с. 42], які передають подібний емоційний відтінок у мові перекладу. Наприклад, англійський вислів *heart-wrenching experience* можна передати як *болісний досвід*, зберігаючи зміст і силу емоційного впливу.

Інший підхід — це **адаптація** слів або фраз, коли їхній прямий переклад не може зберегти емоційний заряд [4, с. 43]. Наприклад, *bursting with joy* може

бути адаптовано як *переповнений радістю*, що більше відповідає стилю і культурним нормам мови перекладу. У випадках, коли слово має культурно специфічне значення, перекладач може використовувати **описовий переклад**, щоб забезпечити правильне розуміння. Наприклад, вислів *soul-crushing reality* можна перекласти як *жорстока реальність, що пригнічує душу*, додаючи більше контексту для цільової аудиторії. Іноді переклад потребує **збереження метафоричності**, властивої емоційно насиченим словам. Наприклад, фраза *walking on air* може бути перекладена як *літати на крилах радості*, що зберігає як емоційну силу, так і художню виразність оригіналу. Якщо емоційно забарвлене слово є унікальним або має значення, яке важко передати, перекладач може використовувати **описовий спосіб**, додаючи елементи, що пояснюють почуття автора [3, с. 184].

Головна мета перекладу емоційно забарвлених слів — це створення аналогічного емоційного ефекту у читача, забезпечуючи при цьому збереження стилю й індивідуальності автора. Це дозволяє перенести атмосферу та інтенсивність почуттів з оригіналу на цільову мову, не втрачаючи смислової глибини тексту [24, с. 25].

Переклад **метафор та порівнянь** у мемуарному жанрі вимагає уважного підходу, оскільки ці засоби виразності додають тексту художності й емоційної глибини. Перекладач має знайти баланс між збереженням образності оригіналу та зрозумілістю для цільової аудиторії. Один із основних способів перекладу — це **прямий переклад** метафори чи порівняння, якщо їхнє значення є універсальним або зрозумілим у культурному контексті мови перекладу. Наприклад, *time is a thief* може бути передано як *час — це злодій*, зберігаючи як лексичний зміст, так і образну структуру [6, с. 142].

Ще одним способом є **заміна** на еквівалентну метафору або порівняння, характерне для мови перекладу. Наприклад, англійський вислів *as busy as a bee* можна перекласти як *працює, як бджілка*, оскільки подібний образ існує і в українській мові. У випадках, коли метафора або порівняння не мають прямого еквівалента, можливим є **описовий переклад**, що пояснює значення образу.

Наприклад, *to swim against the tide* може бути передано як *'протистояти суспільним тенденціям*, що уточнює зміст, але зберігає загальну ідею. Культурно специфічні метафори або порівняння можуть бути адаптовані, щоб зробити їх зрозумілими для аудиторії цільової мови. Наприклад, *as American as apple pie* в українському перекладі може бути адаптовано як *типовий, як борщ для українця*, щоб підкреслити аналогічний культурний символ.

У мемуарному письмі **епітети** відіграють важливу роль у передачі образності та емоційності тексту. Один із ключових способів перекладу епітетів — це **прямий переклад**, коли епітет має загальнозрозуміле значення і може бути переданий без зміни. Наприклад, *golden opportunity* легко перекладається як *золота нагода*, зберігаючи як лексичне значення, так і емоційну конотацію. Іноді прямий переклад може не передати емоційного забарвлення або стилістичної функції епітета. У таких випадках застосовується **адаптація**, яка дозволяє знайти вираз із подібним значенням і стилістичним ефектом у мові перекладу. Наприклад, англійський епітет *velvet night* може бути адаптований як *оксамитова ніч*, оскільки образ оксамиту має аналогічне емоційне сприйняття в українській культурі [32, с. 106].

Якщо епітет має культурно специфічний характер, він може бути перекладений **описовим способом**. Наприклад, *prairie silence* у контексті мемуарів може бути передано як *тиша безкраїх прерій*, що допомагає розкрити образ для читачів, які не знайомі з американським ландшафтом. Коли епітет не має прямого аналога в мові перекладу або його переклад порушує стилістичну гармонію тексту, у таких випадках можливим є його **пропуск** або **заміна** на нейтральний описовий вираз, який зберігає основну ідею. Наприклад, *frosty reception* може бути передано як *холодний прийом*, навіть якщо слово *frosty* не дослівно перекладається як *холодний*. Особливої уваги вимагають епітети, які створюють індивідуальний авторський стиль. У таких випадках перекладач має прагнути **відтворити** не тільки їхній зміст, а й художню функцію, зберігаючи унікальність тексту. Це часто потребує творчого підходу, наприклад, *glimmering hope* можна передати як *світла надія*, що зберігає поетичний характер [32, с. 72].

У деяких випадках риторичне запитання може потребувати *адаптації*, щоб звучати природно в мові перекладу. Наприклад, *Isn't it obvious?* іноді краще перекласти як *Хіба це не очевидно?*, що більше відповідає українському стилю мовлення. Вигуки, які виражають сильні емоції, також мають бути передані з урахуванням їхнього емоційного та стилістичного контексту. Наприклад, вигук *What a tragedy!* може бути перекладений як *Яка трагедія!*, зберігаючи інтонацію та експресивність. Вигуки, притаманні культурі оригінального тексту, можуть бути *адаптовані* або *пояснені* для цільової аудиторії. Наприклад, *Oh, for heaven's sake!* можна перекласти як *О, заради всього святого!* або адаптувати залежно від контексту, щоб зберегти емоційну виразність. У ситуаціях, де вигуки та риторичні запитання є ключовими для стилю автора, перекладач може використовувати *додаткові стилістичні засоби* для їх підсилення. Наприклад, *Why, oh why, did it happen?* може бути передано як *Чому, чому це сталося?*, де повтор підкреслює емоційний акцент [43, с. 307].

Мемуари несуть культурну цінність, тому для перекладача надзвичайно важливо мати знання про культуру автора.

Культурні особливості є важливим аспектом перекладу мемуарів, оскільки вони можуть суттєво впливати на сприйняття тексту читачем. Мемуари часто містять культурні референції, що відображають соціальні звичаї, традиції або історичні події, що є невід'ємною частиною досвіду автора. Перекладач повинен знайти спосіб передати ці елементи, пояснюючи їх або адаптуючи для цільової аудиторії таким чином, щоб зберегти автентичність і точність оригіналу. Наприклад, опис святкування "St. Nicholas Day" може потребувати пояснень для читачів, які не знайомі з цією традицією, або навіть зміну фокусу на відповідні святкові дати, що є зрозумілими для цільової культури [3, с. 182]. Локалізація також є важливим процесом, коли текст адаптується до культурних та мовних норм цільової аудиторії. Це може включати заміну культурних реалій або термінів, наприклад, заміну специфічних кулінарних термінів на більш знайомі концепти для українських читачів. Окрім того, у перекладі може виникати необхідність адаптувати згадки про політичні, соціальні або економічні явища

так, щоб вони стали більш зрозумілими для аудиторії іншої культури, не втрачаючи при цьому суті оригінального тексту. Крім того, культурні норми поведінки та міжособистісні відносини можуть змінюватися в різних контекстах, і тому перекладач повинен ретельно підходити до трансляції таких аспектів, зберігаючи їхній сенс і значення [37, с. 174].

Один з найважливіших аспектів перекладу мемуарів – це збереження *авторського стилю*. Авторський стиль включає в себе унікальні особливості лексики, граматики та ритму, які формують текст. Наприклад, якщо мемуари характеризуються іронічним або саркастичним стилем, перекладач повинен знайти еквівалентні засоби в цільовій мові, щоб зберегти цей стиль. У книзі "The Diary of a Young Girl" Анни Франк, яка написана в особистій і зворушливій манері, перекладач має зберегти цю інтимність і простоту в цільовій мові [4, с. 86].

Під час перекладу можуть бути внесені зміни в текст, які називаються *трансформаціями*. Термін "перекладацькі трансформації" активно застосовується багатьма відомими лінгвістами, зокрема В.Н. Комісаровим, А.Д. Швейцером, Я.І. Рецкером та іншими, проте загальноприйнятого визначення цього поняття досі немає. На думку Комісарова перекладацькі трансформації — це різноманітні зміни, які перекладачі застосовують для досягнення еквівалентності між оригіналом і перекладом, долаючи розбіжності у формальних та семантичних структурах двох мов. Сьогодні існує багато різних класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонованих різними лінгвістами. Розглянемо найбільш відомі та поширені з них [46, с. 148].

Антонімічний переклад полягає у використанні в перекладі слова або словосполучення, яке має протилежне значення до відповідного елемента оригіналу. Це часто включає заміну стверджувального речення на заперечне і навпаки. Проте, точніше буде говорити про "формальну негативацію", оскільки тут змінюється форма слова чи виразу, а зміст залишається без значних змін [38, с. 55].

Приклад антонімічного перекладу: *Harry knew he ought to feel sorry that Mrs Figg had broken her leg, but it wasn't easy when he reminded himself it would be a whole year before he had to look at Tibbles, Snowy, Mr Paws and Tufty again* перекладено як *Гаррі розумів, що негарно радіти з приводу зламаної ноги місіс Фіг, але стриматися було важко, бо він збагнув, що тепер лише через рік знову побачить знімки Мурчика, Білосніжки, Лапоньки і Марсика* [82].

Граматична заміна — це перекладацька трансформація, яка полягає в заміні частини мови або синтаксичної конструкції на іншу для точнішого вираження змісту в мові перекладу. Це може бути зміна частини мови (наприклад, дієслово на іменник) або зміна синтаксичної структури (наприклад, порядку слів). У англійському тексті: *She was very pleased with the results of her work*. Переклад: *Вона була дуже задоволена результатами своєї роботи*. Тут спостерігаємо заміну прикметника "pleased" на дієслово "була задоволена", а також зміну порядку слів для природного звучання в українській мові [3, с. 183].

Калькування — це метод перекладу, при якому слово або термін з оригінальної мови передається дослівно або з мінімальними змінами. Українська мова містить багато запозичених слів, які були адаптовані через калькування. Це ж можна сказати і про англійську, де зустрічаються фрази, що запозичені з інших мов. Калькування може бути абсолютним, частковим, семантичним, змішаним або стосуватися акронімів [1, с. 10].

Прикладом калькування є переклад слова "sponsors" в реченні з *Голодних ігор* Сюзанни Коллінз: *And, to hear her tell it, Effie knows everyone who's anyone in the Capitol and has been talking us up all day, trying to win us sponsors* — *Еффі знала всіх у Капітолії й цілісінький день без упину торохкотіла про нас знайомим, шукаючи нам спонсорів*), де слово "спонсорів" перекладається без змін.

Перекладачі не повинні додавати нічого від себе до змісту оригіналу, всі зміни, включаючи **додавання**, мають бути відображені в примітках, посиланнях або коментарях, а не в основному тексті перекладу. Під час перекладу частина експліцитного змісту оригіналу може стати імпліцитною в перекладі, і навпаки. Лексична трансформація додавання полягає в введенні елементів, яких немає в

оригіналі, щоб точно передати зміст і відповідати мовним нормам мови перекладу.

Наприклад: *Third time this week!* перекладається як *Уже втретє на цьому тижні!* — додано слово "уже", щоб підкреслити емоційний стан персонажа. Також, в реченні *At the age of one year old, Harry had somehow survived a curse..* перекладач використовує "якимось дивом" замість "якось" для точнішого відображення змісту [1, с. 11].

Трансформація **вилучення** полягає в тому, що перекладач може вилучити певні елементи з оригіналу, якщо вони дублюються або якщо їхнє включення порушує норми мови перекладу. Вилучати можна лише ті частини, які є зайвими або не відповідають вимогам мови перекладу, наприклад, плеонастичні чи тавтологічні елементи, які не додають нового змісту [16, с. 165].

Наприклад, англійське *The proposal was rejected and repudiated* перекладається як *Цю пропозицію було відкинуто*, де друге слово "repudiated" вилучене, оскільки воно не несе нового змісту і є зайвим у контексті [48, с. 201].

У процесі перекладу лексичних елементів відповідники можуть створюватися не лише через звуження значення англійських слів, але й через його розширення. Лексична трансформація, що має протилежний напрямок до конкретизації, називається **генералізацією**. При генералізації слово з вузьким значенням в оригіналі замінюється на слово із ширшим значенням у перекладі. Генералізація – це прийом, за якого відбувається перехід від конкретного поняття до більш загального.

Наприклад, у реченні *He plucks a few blackberries from the bushes around us* перекладено як *Він зірвав кілька ягід із куща ожини*. Тут перекладач використав і генералізацію, переклавши "blackberries" як "ягоди", і конкретизацію, передавши "bushes" як "кущ ожини". Це дозволило зберегти зміст речення, зробивши його зрозумілим у перекладі [5, с. 157].

Конкретизація є одним із видів лексичних трансформацій, який перекладачі часто використовують для точнішої та зрозумілішої передачі окремих слів або термінів. У посібнику "Термінологія і переклад" це визначають

як процес, при якому одиниця із загальним значенням передається у мові перекладу за допомогою одиниці більш вузького змісту. В.І. Карабан пояснює конкретизацію як лексичну трансформацію, де слово з ширшою семантикою в оригіналі замінюється на слово з більш вузьким значенням у перекладі [47, с. 45]. Така трансформація зазвичай застосовується при перекладі слів із розмитим, дуже широким значенням, наприклад, *thing, matter, piece, affair, entity, unit, challenge, range, claim, concern, weakness, fine, good, useful, to be, to go, to get, to come* тощо.

Наприклад: *But I got a decent price for his pelt.* Це речення перекладено як *Проте я вторгувала гідну ціну за її хутро*, де слово "get", яке зазвичай означає "отримувати" чи "здобувати", передано як "вторгувала" для кращої передачі сенсу. Інший приклад: *Here again he made an anxious examination of the paper; turning it in all directions. He said nothing.* У перекладі це виглядає так: *Він знову втупився на папір, повертаючи його то сьак, то так, проте зберігав мовчання* [26, с. 8].

Тож збереження авторського стилю є ключовим аспектом при перекладі мемуарів. Оскільки цей жанр часто передає особисті переживання, спогади, думки та емоції, важливо, щоб переклад зберігав унікальний голос автора.

Таким чином, важливо перекладати слова чи терміни з особливим значенням, які необхідно передати з усіма його нюансами. Переклад фразеологізмів і виразів, характерних для мемуарного жанру, залежить від їхніх стилістичних, семантичних і культурних особливостей. Переклад діалектів може вимагати адаптації або локалізації, щоб читачі цільової мови могли зрозуміти і оцінити культурні особливості. У разі перекладу метафори, епітету, важливо дотримуватися структури, оскільки повтори часто несуть не лише стилістичну, але й риторичну функцію, надаючи тексту монументальності та ритмічної завершеності.

Отже, існує декілька способів перекладу. Такими можна вважати наступні перекладацькі стратегії:

1. Дослівний (повний) переклад.

2. Прийом додавання або вилучення.
3. Заміна одиниці мови оригіналу еквівалентною одиницею мови перекладу.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі було розглянуто теоретичні засади перекладу текстів мемуарного жанру, який є унікальним літературним феноменом, що поєднує елементи художнього і документального стилів. Основна увага приділялася характеристиці мемуарів як специфічного жанру з подвійною природою — вони базуються на реальних подіях і фактах, але водночас містять суб'єктивні оцінки й переживання автора.

Розкрито сучасні теоретико-методологічні підходи до аналізу мемуарного жанру, зокрема соціокультурний, феміністський, психоаналітичний та літературно-критичний. Ці підходи демонструють багатогранність мемуарів, їхню здатність встановлювати діалог між автором і читачем, що надає цьому жанру як літературного, так і історичного значення.

Встановлено жанрові й стильові особливості мемуарів, зокрема емоційність, автентичність і структурну різноманітність. У тексті виділено класифікацію мемуарів за жанровими ознаками: авторські щоденники, записники, нотатки, спогади, літописи й некрологи. Характерними для них є егоцентричність та увага автора до власного досвіду, а значна частина мемуарів зберігається в рукописному вигляді.

Лексико-семантичні риси мемуарного жанру включають використання емоційно забарвленої лексики, яка дозволяє передати настрої та індивідуальність автора, архаїзмів, що відображають історичну епоху й додають тексту автентичності, діалектизмів, які підкреслюють регіональні особливості мови автора та його оточення, а також фразеологізмів, які надають тексту виразності та створюють унікальний стиль.

Стилістичні особливості мемуарів включають широке використання епітетів, які допомагають деталізувати образи та підсилити емоційне враження, метафор, що додають тексту багатозначності та символічності, порівнянь, які забезпечують точність і яскравість опису, риторичних запитань, які підкреслюють рефлексивний характер мемуарів і залучають читача до діалогу, еліпсів, що передають уривчастість і спонтанність спогадів, а також вигуків, які додають тексту емоційної насиченості.

Переклад фразеологізмів, діалектів і архаїзмів потребує врахування культурного контексту та семантичної точності. Основна мета — забезпечити аналогічний емоційний вплив на читача цільової мови, зберігаючи індивідуальність стилю автора. У перекладі епітетів застосовувалися прямий переклад і описовий спосіб, залежно від їхнього значення.

Особлива увага приділялася риторичним запитанням та вигукам: для їх адекватної передачі використовували додаткові стилістичні прийоми, зокрема синтаксичні трансформації, щоб підсилити оригінальний стиль автора.

У процесі перекладу застосовано прийоми калькування, транскрипції та транслітерації, які виявилися найбільш ефективними для передачі автентичності мемуарного жанру.

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕМУАРНОГО ЖАНРУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ПРИНЦА ГАРРІ "SPARE. ЗАПАСНИЙ")

Вивчення теоретичних аспектів перекладу мемуарного жанру потребує застосування міждисциплінарного підходу, оскільки в процесі передачі особистих історій перекладач повинен враховувати специфіку кожної мови, культурні відмінності та історичні контексти. Переклад мемуарів стає інструментом міжкультурної комунікації, що дозволяє зберігати індивідуальні переживання та зображувати їх у новій культурі. У цьому контексті важливо розглядати теоретико-методологічні підходи до дослідження цього жанру, що можуть бути використані як в академічних дослідженнях, так і в практиці перекладу.

2.1. Збереження та передача на мову перекладу лексико-семантичних особливостей твору Принца Гаррі "SPARE" ("ЗАПАСНИЙ")

Мемуар "SPARE" Принца Гаррі, герцога Сассекського, опублікований у січні 2023 року, є важливим і особистим поглядом на життя та переживання автора. Твір охоплює різноманітні аспекти його життя, від раннього дитинства і виховання до боротьби з особистими викликами і його нового життя за межами королівської родини. Це важливий внесок у сучасну літературу, що відкриває нові перспективи на внутрішній світ та публічний імідж члена британської королівської родини.

Переклад "SPARE" на українську мову здійснено Антоніною Ящук, Інною Бодак і Миколою Климчук, які приділили особливу увагу збереженню авторського стилю та передачі емоційного відтінку. Аналізуючи переклад доцільно звернути увагу на кілька ключових аспектів, які вплинули на процес перекладу, зокрема на використання лексично-стилістичних елементів, зокрема *фразеологізмів, військової термінології та соціокультурних референцій.*

Перекладачі вносять значний вклад у адаптацію цього мемуару, намагаючись зберегти автентичність тексту, що є критично важливим для сприйняття українською аудиторією. Саме через вміння перекладача працювати з нюансами мови та культурними контекстами, читач отримує можливість глибше зрозуміти особисті переживання автора і динаміку його життя.

Один з основних викликів перекладу полягав у точній передачі особистого стилю Принца Гаррі. Англійські фразеологізми і ідіоми часто не мають прямих відповідників в українській мові, що вимагало креативного підходу. Наприклад, вираз *spare part*, що в англійській мові має метафоричне значення, перекладено як "запасна частина", збережено основний сенс та виразність.

Аналізуючи лексико-семантичні особливості тексту, важливо звернути увагу на основні аспекти: фразеологічні сентенції, емоційно-особистісні висловлювання, військову термінологію та соціокультурні референції, що надають тексту глибини й унікальності.

Фразеологічні висловлювання.

У мемуарах принца Гаррі "Запасний", зустрічається низка ідіом і фразеологічних зворотів, які є викликом для перекладача. Передача таких висловів вимагає уваги до культурного контексту та часто потребує використання аналогів або адаптації. Розглянемо приклади з аналізом трансформацій.

They threw me under the bus.

Вони підставили мене.

Ця англійська ідіома означає зраду або підставу заради власної вигоди. У перекладі використано семантичну адаптацію, що передає загальний зміст вислову, але не дослівну картину. Пряме калькування було б незрозумілим для українського читача, тому вибір еквівалента є доцільним.

It was the straw that broke the camel's back.

Це була остання крапля.

Англійська ідіома передає ідею про невелику подію, яка стає вирішальною у накопиченні проблем. Український відповідник "остання крапля" є

функціональним еквівалентом, який передає той самий сенс, хоч і не містить образу верблюда. Тут застосовано **фразеологічну адаптацію**.

I had to bite the bullet and face the music. *Мені довелося змиритися з обставинами та відповідати за свої дії.*

Ідіоми *bite the bullet* - змиритися з труднощами та *face the music* - відповідати за свої дії мають різні значення, але вжиті разом створюють у тексті єдиний контекст подолання проблем. У перекладі використано **синтетичну адаптацію**, де обидва вислови передано спільною фразою, що зберігає зміст і стиль.

He was skating on thin ice. *Він ходив по тонкому льоду.*

Цей фразеологізм є універсальним і зрозумілим обом культурам, тому переклад виконано шляхом дослівного калькування, яке зберігає і зміст, і образність. Такий підхід є прикладом **прямого відповідника**, оскільки ідіома має аналогічний зворот в українській мові.

Для перекладу ідіом і фразеологічних зворотів використано різні підходи залежно від контексту та культури:

- семантична адаптація: коли прямий переклад є незрозумілим.
- фразеологічна адаптація: використання функціонального еквівалента.
- прямий відповідник: для зворотів, зрозумілих обом культурам.

Ці трансформації дозволяють зберегти як зміст, так і стилістику тексту.

Військова лексика

Розділи, де йдеться про військовий досвід Гаррі, наповнені спеціальною термінологією, що не завжди має прямі еквіваленти в українській мові. Тут перекладач стикається із завданням зберегти автентичність військових термінів, водночас зробивши текст зрозумілим для української аудиторії.

We were going on another recce. *Ми збиралися на чергову розвідку.*

У цьому прикладі використано **лексико-семантичну адаптацію** з нейтралізацією стилістичного забарвлення. Слово "recce" (скорочення від reconnaissance) є типовим для військової термінології. В українському перекладі використано слово "**розвідка**", яке загалом передає значення, однак втрачається характерний для армійського сленгу зміст. Для збереження стилістичної забарвленості можна використати адаптований сленговий варіант: *на чергову розвідку (рекогносцировку)* або додати зноску, яка пояснює походження і значення слова *recce*.

I was tasked with handling the *Мені доручили працювати з*
comms *комунікаціями.*

Вираз "comms" (скорочення від communications) має в перекладі вигляд "комунікації". У цьому прикладі використано **дослівний переклад із нейтралізацією стилістичного забарвлення**, що вплинуло на передачу специфічності військового жаргону. Для збереження стилістичного забарвлення можна адаптувати переклад: *Мені доручили працювати зі зв'язком*. Це відображає специфіку військової термінології, адже в контексті армії *comms* найчастіше стосується радіозв'язку чи інших технічних засобів.

The guys were setting up a FOB *Хлопці встановлювали*
down the ridge. *передову базу біля схилу.*

В оригіналі **FOB** означає Forward Operating Base — передову операційну базу. В українській адаптації використано термін *передова база*, який є максимально зрозумілим для українського читача. Тут також було використано **лексико-семантичну адаптацію** із спрощенням терміну, що робить переклад зрозумілим для української аудиторії, але спрощує оригінальну термінологію.

We were under heavy fire *Ми були під щільним*
obстрілом.

Фраза *under heavy fire* є типовим військовим виразом і перекладається дослівно, що повністю зберігає напруження та загрозливий контекст.

The regiment was deployed to Helmand Province, a hostile and unforgiving territory. **Полк було відправлено до провінції Гільменд, ворожої й безжальної території.**

Лексема *regiment* перекладається як полк, що є прямим відповідником в українській військовій термінології. Тут використано трансформацію **лінгвістичної адаптації**, оскільки термін має точний відповідник, який розуміється українським читачем. Разом із тим, слово *deployed* – відправлено у військовому контексті означає бойове розгортання, що вимагає збереження стилістичної точності.

I trained as an Apache pilot, mastering weapons systems and aerial combat tactics. **Я проходив підготовку як пілот гелікоптера Апач, освоюючи системи озброєння та тактику повітряного бою.**

Лексема *Apache* стосується конкретного типу гелікоптера, і в перекладі її збережено в оригінальному вигляді як назву. Термін *weapons systems* – системи озброєння і *aerial combat tactics* – тактика повітряного бою перекладені з прямою передачею, без стилістичних змін. Тут використано **транслітерацію** для збереження технічної назви і **семантичну конкретизацію**, щоб передати специфіку підготовки.

The platoon conducted a night raid, targeting enemy strongholds. **Взвод провів нічний рейд, націлений на укріплення противника.**

Слово *platoon* перекладено як взвод, що відповідає українській військовій ієрархії. *Night raid* – нічний рейд потребує лексичної адаптації, щоб передати тактичний характер операції. Термін *strongholds* – укріплення противника збережено у вигляді конкретизації. Застосовано **лінгвістичну адаптацію** і **семантичну конкретизацію**, щоб зберегти точність і стиль.

Rules of engagement dictated a strict protocol for opening fire. **Правила ведення бою**
 диктували суворий протокол відкриття вогню.

Фраза *rules of engagement* є специфічним терміном, який вимагає перекладу як "правила ведення бою". Тут використано **калькування** для збереження точності поняття. Протокол відкриття вогню перекладено за допомогою **семантичної адаптації**, що дозволяє передати зміст відповідно до української військової практики.

Переклад військової лексики в мемуарах принца Гаррі потребує точності, оскільки будь-яка неточність може спотворити значення. Використовуються такі види трансформацій:

- лінгвістична адаптація: для передачі відповідників у військовій термінології.
- семантична конкретизація: для уточнення деталей.
- калькування і транслітерація: для збереження технічних назв і понять.

Такі трансформації забезпечують збереження змісту і стилістики оригінального тексту.

Соціокультурні референції та іронічні вирази

Цей блок представляє особливий інтерес, адже Гаррі використовує специфічні для британської культури вислови, що є незрозумілими для аудиторії іншої країни. Перекладач намагається знайти баланс між буквальним та адаптованим перекладом, щоб зберегти як зміст, так і культурні підтексти.

The Firm had a new mission for me. **Королівська родина мала**
 для мене нову місію.

При перекладі цього прикладу було використано **семантичну адаптацію**, спрямовану на те, щоб зробити текст зрозумілим для українського читача, але водночас втрачається частина ідіоматичного підтексту оригіналу. Слово *The Firm* – буквально "фірма" є ідіоматичним виразом, який використовується для позначення королівської родини у контексті її корпоративної структури,

відчуженості та суворих правил. У перекладі його адаптовано як *Королівська родина*, зберігаючи зрозумілість для українського читача, але частково втрачається підтекст корпоративної відчуженості. Для збереження метафоричного значення можна використати уточнений варіант: *Королівська родина (Фірма)* або *Королівська Фірма*, доповнивши текст поясненням цього терміна у примітці чи передмові. Альтернативний варіант: *Фірма, тобто Королівська родина, мала для мене нову місію*, що одночасно зберігає ідіоматичність і розкриває її значення.

It was a royal pain.

Це була королівська мука.

Тут застосовано **дослівний переклад із частковою адаптацією**, який відтворює основний зміст. Вислів *royal pain* передає іронію, описуючи неприємні обов'язки Гаррі. У перекладі використано словосполучення *королівська мука*, що частково зберігає іронічний підтекст, хоча легкість та гумор оригіналу дещо втрачаються. Можна адаптувати переклад із більш розмовним і жартівливим відтінком: *королівська морока, справжній королівський клопіт* або *королівська халепа*. Для збереження стилю оригіналу слід використовувати легші, розмовні українські еквіваленти, які додають гумору й наближаються до авторського стилю.

I felt like an outsider in my own castle.

Я відчував себе чужим у власному замку.

У цьому прикладі використано **дослівний переклад**. Оригінальний вираз передає сильне відчуття відчуженості Гаррі. Переклад зберігає цілісність образу, підкреслюючи його ізольованість у родинному оточенні.

A stiff upper lip was the family's motto.

Тримати удар – ось девіз нашої родини.

При перекладі цього речення застосовано **семантичну адаптацію**, яка зберігає зміст оригінального вислову, але втрачає культурно-національний контекст. Вислів *stiff upper lip* є типовим для британської культури і символізує емоційну стійкість. В українському перекладі використано фразу *тримати удар*, яка передає зміст, але втрачає частину британського колориту. Для збереження

My father, the Prince of Wales, was always mindful of his duties as heir to the throne. *Мій батько, Принц Уельський, завжди пам'ятав про свої обов'язки як спадкоємець престолу.*

Титул *Prince of Wales* є особливим, адже він традиційно надається старшому сину монарха — спадкоємцю престолу. Важливо пояснити українському читачеві, що цей титул не лише символічний, а й несе серйозні обов'язки, пов'язані з підготовкою до майбутнього правління. У британській монархії цей титул також має історичне значення, оскільки він пов'язаний із підкоренням Уельсу англійськими королями у XIII столітті.

My grandmother, the Queen Consort, embodied dignity and grace throughout her reign. *Моя бабуся, Королева-консорт, втілювала гідність і грацію протягом свого правління.*

Титул *Queen Consort* використовується для дружини правлячого короля. Це важливо пояснити, адже в українській мові "королева" часто сприймається як жінка-монарх, що не є точним у даному контексті. Королева-консорт виконує переважно представницькі функції, не маючи реальної влади, але її статус залишається високим у суспільстві. Для українського читача таке уточнення допоможе зрозуміти відмінність між "Queen Consort" і "Queen Regnant" (королевою, яка править).

He was later given the title Earl of Wessex, a historic rank that reflects the ancient counties of England. *Йому пізніше надали титул Графа Вессекського, стародавній ранг, що відображає давні графства Англії.*

Титул *Earl* в британській системі відповідає українському титулу "граф". Цей титул має тривалу історію, пов'язану з ранньою англосаксонською системою управління, що передувала нормандському завоюванню. В українській мові важливо уточнити, що титул графа в ієрархії поступається герцогському, але перевищує титул віконта. Такі деталі додають глибини для розуміння статусу і ролі носія титулу в британській аристократії.

Подібні терміни та титули слід адаптувати в перекладі з поясненнями, оскільки український читач може не бути знайомим із британською системою дворянства. Ретельне пояснення значень і контексту титулів збагачує сприйняття твору і допомагає уникнути хибного розуміння статусу або ролі персонажів.

Лексичні трансформації відіграють ключову роль у передачі змісту та стилю оригіналу. Однією з найчастіше використовуваних лексичних трансформацій є транскрипція та транслітерація. Ці прийоми застосовуються переважно при перекладі власних назв, титулів та реалій британської культури. Наприклад, *Buckingham Palace* передається як *Букінгемський палац*, *Prince William* як *Принц Вільям*, *Camilla Parker Bowles* як *Камілла Паркер Боулз*. Цікавим випадком є переклад прізвиська *Willy*, яке Гаррі використовує для свого брата. У перекладі воно зберігається як "Віллі", що дозволяє передати неформальний тон оригіналу.

Лінгвостилістичний аналіз перекладу мемуарів Принца Гаррі "SPARE" виявляє ряд труднощів, які виникають у процесі переведення тексту, насиченого особистими переживаннями, культурними реаліями та специфічною лексикою.

По-перше, одна з найбільших складнощів полягає у збереженні авторського стилю та емоційного відтінку. Автор активно використовує ідіоми та емоційно забарвлені висловлювання, які часто не мають прямих еквівалентів в українській мові. Наприклад, вирази, що містять переносні ідіоматичні значення, такі як *spare part* або *anchor*, потребують не лише буквального перекладу, а й контекстуального осмислення, щоб передати глибину емоцій автора.

По-друге, військова термінологія, використовувана Гаррі для опису свого досвіду, може бути складною для перекладу. Термін "гессе", що вживається в армійському сленгу, може не мати зрозумілого аналогового виразу, що ставить перед перекладачем задачу збереження автентичності та точності, водночас роблячи текст доступним для української аудиторії. Фраза *rules of engagement* є специфічним терміном, який вимагає перекладу як "правила ведення бою".

Третім важливим аспектом є соціокультурні референції, які можуть бути незрозумілими для читача з іншої культурної традиції. Найчастіше, такі вирази, як *The Firm*, потребують адаптації, щоб зберегти їхній підтекст і водночас надати читачеві чітке розуміння. Це створює ризик втрати значущості оригіналу, що змушує перекладача шукати компроміс між точною передачею змісту та адаптацією. Особливо це стосується перекладу титулів – *Prince of Wales*, *Queen Consort* тощо.

Збереження природності та емоційності розмови є критично важливим, проте не завжди просто реалізується, особливо при перекладі саркастичних або іронічних висловлювань. Важливо точно передати характерні особливості спілкування персонажів, які можуть не мати аналогів в українській мові.

Загалом, перекладач змушений використовувати креативні підходи для досягнення балансу між збереженням оригінального стилю та адаптацією до української мовної системи і культурного контексту. Це включає не лише точність у перекладі фразеологізмів, військових термінів та соціокультурних маркерів, а й врахування соціокультурних реалій, що вимагає пошуку компромісів і додаткових пояснень у разі необхідності.

На основі проведеного аналізу лексико-семантичних особливостей перекладу твору "SPARE" можна виділити такі основні способи перекладу: для передачі фразеологізмів – семантична адаптація, фразеологічна адаптація, використання прямого відповідника; для перекладу військової лексики – лінгвістична адаптація, семантична конкретизація, калькування і транслітерація; для перекладу соціокультурних референцій та іронічних виразів – семантична адаптація, функціональний еквівалент, описовий переклад, додавання приміток і пояснень; для перекладу титулів та звань – транскрипція/транслітерація, додавання пояснень, описовий переклад. Ці способи перекладу дозволяють зберегти як зміст, так і стилістику оригінального тексту, роблячи його доступним для українського читача.

У цій метафорі смуток порівнюється з важкою ковдрою, що задушує, підкреслюючи інтенсивність і обтяжливий характер горя, яке відчував принц Гаррі після втрати матері. Це образно передає, як горе може обмежувати та пригнічувати людину. У прикладі використано *дослівний переклад*, що дозволяє зберегти основний зміст і емоційне забарвлення висловлювання

The press was a ravenous wolfpack Преса була ненажерливою зграєю вовків

Преса порівнюється зі зграєю голодних вовків, що підкреслює їх агресивність і безжальність у переслідуванні принца Гаррі та його родини. Ця метафора відображає ворожість та настирливість медіа, з якими він стикався. У прикладі використано *дослівний переклад*, що дозволяє зберегти основний зміст і емоційне забарвлення висловлювання.

I always felt like a spare part. Я завжди відчував себе запасною частиною.

Ця фраза є ключовою для розуміння особистісних переживань Гаррі, який завжди відчував себе "запасною частиною" в сім'ї. Метафоричний зміст вислову передає відчуття недооціненості й ізоляції. У перекладі фраза "запасна частина" передає основну ідею, однак українському читачу може не вистачати контекстуального розуміння значення цього виразу. Доречним було б використання зноски або пояснення у передмові. Для перекладу фрази *I always felt like a spare part* у прикладі використано *дослівний переклад*, що дозволяє зберегти основний зміст і емоційне забарвлення висловлювання.

Фраза "I always felt like a spare part" є класичним прикладом стилістичного засобу **порівняння**, оскільки відчуття оповідача безпосередньо співвідноситься з образом "зайвої деталі" за допомогою слова *like*.

На відміну від метафори, яка здійснює приховане ототожнення (наприклад, "I was a spare part"), порівняння зберігає чітку межу між двома поняттями, підкреслюючи їхню схожість через формулювання "як" або "ніби".

Спосіб перекладу можна класифікувати як лексико-семантичну адаптацію.

*She was my **anchor, my guide.***

*Вона була моїм **якорем, моїм провідником.***

У даному прикладі використано **дослівний переклад** із частковою адаптацією метафоричного значення. Використання метафори "**anchor**" підкреслює важливість матері для Гаррі. В українській мові "якір" символізує стабільність і надійність, зберігаючи емоційне навантаження. Проте фраза "*мій провідник*" є лише частковою адаптацією, оскільки англійське слово *guide* має глибше значення духовного наставництва. Для більш точного відтворення духовного аспекту значення *guide* можна запропонувати варіант: *Вона була моїм якорем і наставником* або *Вона була моїм якорем і духовним орієнтиром*

*The one who stood by me when the
rest of the world turned its back.*

*Той, хто залишився поруч, коли
увесь світ відвернувся.*

Цей вираз підкреслює важливу роль матері в житті Гаррі, передаючи відчуття ізольованості та її підтримки. Український переклад зберігає емоційний контекст і відображає лояльність матері. Тут вдало передано драматизм ситуації. У цьому прикладі використано **дослівний переклад із семантичною адаптацією**, що дозволило зберегти зміст, емоційне навантаження та драматизм оригіналу.

*My stomach was **a knot of dread.***

*Мій шлунок був **вузлом страху.***

У цьому прикладі оригінальна метафора *a knot of dread* передає фізичне відчуття тривоги. В перекладі збережено метафоричний образ через відповідний український вираз, що точно передає емоційне напруження, яке відчуває герой. Спосіб перекладу – **дослівний переклад** метафори з адаптацією лексичного значення.

*Memories came at me like **shards of glass.***

*Спогади накочувалися на мене,
як **осколки скла.***

У цьому реченні збережено порівняння спогадів з гострими "осколками скла", що вказує на емоційну та фізичну болючість спогадів. Переклад зберігає як образність, так і емоційне навантаження. Спосіб перекладу – **збереження**

порівняння, що відповідає оригіналу, з адаптацією лексики під стиль української мови.

The guilt was like a living thing, gnawing at my insides. Почуття провини було як жива істота, що гризла мене зсередини.

Переклад передає уособлення почуття провини, яке автор описує як "живу істоту", що спричиняє фізичне та емоційне страждання. Відтворення цього образу в перекладі зберігає психологічний ефект, передаючи образний характер і вплив емоції на героя. Спосіб перекладу – передача метафори через аналогічне уособлення. Однак, коли у тексті зустрічається "LIKE", це порівняння, яке може бути образним, тобто метафоричним, наприклад.

The crowd was a sea of faces, all turned towards us, a thousand camera flashes like stars in a night sky. Натовп був морем облич, усі повернуті до нас, тисячі спалахів камер як зірки на нічному небі.

Тут збережено яскраву метафору *a sea of faces* та порівняння *camera flashes like stars in a night sky*. Переклад передає масштаб і враження від великого натовпу, а також поетичний образ спалахів камер, що додає тексту динамічності та підсилює відчуття важливості події. Цей приклад ілюструє, як переклад зберігає стилістичні особливості оригіналу, дозволяючи читачеві побачити картину через призму авторського погляду.

Крім того, може бути озвучене рішення адаптувати.

Наприклад, фраза

Tabloid stories were like mosquitoes. You could swat them away, but they kept coming back. Історії в таблоїдах були як комарі. Ви могли їх відганяти, але вони постійно поверталися.

підкреслює непереможність та настирливість медійних репортажів у житті автора. Образне порівняння *mosquitoes* – комарі допомагає читачу уявити безкінечний контроль медіа над його особистим життям, що створює глибше емоційне резонування. Ідея порівняння оригіналу збережена майже без змін, що дозволяє передати основну ідею та емоційне навантаження.

Ще одним важливим прикладом є фраза

I felt like a spare part.

Я відчував себе зайвим

яка чітко передає відчуття ізоляції та недостатності у контексті постійної стабільності його ролі в королівській родині. Цей простий і зрозумілий переклад зберігає основний сенс і емоційний відтінок, надаючи тексту автентичності. Образне порівняння *like a spare tire* – як запасна шина також демонструє ситуаційний контекст і складнощі, з якими стикається автор, про що свідчить його почуття зайвості.

Образні описи, такі як :

The morning sun slanted through the stained-glass windows, painting the marble floor with rainbows. *Ранкове сонце косо проникало крізь вітражні вікна, розмальовуючи мармурову підлогу веселками.,*

дозволяють створити яскраву візуалізацію та атмосферу. Через такі метафори читач отримує можливість емоційно заангажуватися у контекст описуваних подій. У наведеному прикладі застосовано **адаптацію** (або **культурно-специфічну заміну**) як метод перекладу. Частково використано **калькування** (структурне збереження фрази): *...that was the question* → *...ось у чому питання*. Але основним методом залишається **адаптація**, оскільки перекладач переосмислює гру слів та іронію для українського читача.

The streets were alive with the hustle and bustle, filled with chattering voices and the smell of street food. *Вулиці були сповнені метушні, наповнені балакучими голосами та ароматом вуличної їжі.*

У даному прикладі важливо уважно підійти до візуального та сенсорного сприйняття описуваної сцени через антропоморфну метафору. Оригінальний вислів *the streets were alive with the hustle and bustle* не лише вказує на фізичну активність, але й передає відчуття енергії та динамізму міського життя. Вираз *alive* також натякає на те, що місто дихає, живе своїм життям. Переклад *вулиці були сповнені метушні зберігає зміст*, але втрачає частину оригінальної візуальної насиченості. Щоб зберегти відчуття енергії та живої атмосфери, можна адаптувати фразу до більш образного формулювання: *Вулиці кипіли*

життям, наповнені балакучими голосами та ароматами вуличної їжі. Таке формулювання надає більшої емоційної глибини і відповідності позитивного сприйняття сцени, що є важливим для того, щоб читач міг уявити атмосферу та емоції моменту. Важливо, щоб зміна не лише зберігала сенс, але й створювала життєздатний образ, що резонує з українським читачем, дозволяючи відчутти і пережити описуване.

Літературні алюзії стають ще одним елементом стилістики, яка збагачує текст. Наприклад,

To ghost or not to ghost, that was the question. *Перефразовуючи Гамлета:*
Привидіти чи не привидіти – ось у чому питання.

придає глибини та іронії, показуючи, як автор ставиться до проблеми видимості в медіа. Ця алюзія на класичну літературу підкреслює значення особистого вибору і його наслідків. У перекладі **збережено ключовий культурний референс** (Гамлет), що робить вислів впізнаваним для українського читача.

I felt like I was living in a goldfish bowl *Я відчував себе, ніби живу в акваріумі*

Алюзія **goldfish bowl** передає статус принца, його належності до "золотої" родини. В перекладі ця алюзія втрачена, акцент зроблено на метафоричності фрази.

The monarchy is a tree planted long ago, with roots so deep they crack the foundations of the earth *Монархія – це дерево, посажене давно, з корінням, що проростає так глибоко, що тріщать основи землі*

Це алюзія на старі традиції й усталені інституції, які мають тривалу історію та сильний вплив. "Коріння" натякає на непорушність і давність монархічного ладу, але "тріщини основ" можуть вказувати на те, що ці традиції створюють напруження і проблеми у сучасному світі. Текст не називає конкретних

історичних подій, але через цю метафору можна побачити алюзію на конфлікти між старими традиціями й новими соціальними цінностями.

The weight of the crown is not just on one head; it bends the branches of the entire family Вага корони лежить не лише на одній голові; вона гне гілки всієї родини

Тут прихована алюзія до міфу про Атланта, який тримає небосхил. У цьому контексті Гаррі говорить про тягар відповідальності, який несе королівська сім'я. Образ "гілок" натякає на спадкоємність і важкі обов'язки, що розподіляються на всіх членів родини.

My mother was the moon, pulling at the tides of my life Моя мати була місяцем, що керував припливами мого життя

Алюзія на міфологічний і поетичний образ Місяця, який символізує жіночність, материнство й вплив. Тут мати принца Гаррі, принцеса Діана, представлена як сила, яка, навіть після своєї смерті, визначає напрям його життя. Це натяк на її спадщину та її тривалий вплив на Гаррі.

The palace walls whispered, just as they had for centuries Стіни палацу шепотіли, як це було протягом століть

Алюзія на традиційні історичні описи палаців як місць, де укладалися таємні угоди, плелися інтриги й вирішувалися долі. "Шепіт стін" натякає на атмосферу прихованих розмов і напруги, яка завжди супроводжувала життя в королівській родині.

Гіперболи також відіграють важливу роль у передаванні емоційного стану персонажа, як свідчить наглядний приклад:

The crowd was a sea of faces, all turned towards us, a thousand camera flashes like stars in a night sky. Натовп був морем облич, усі повернуті до нас, тисячі спалахів камер як зірки на нічному небі.

Переклад передає основну гіперболу *a sea of faces* як *море облич*, що є прямою адаптацією метафори для передачі масштабу натовпу. Фраза *a thousand camera flashes like stars in a night sky* перекладена дослівно, збережено

порівняння, яке підкреслює яскравість і динаміку моменту. Образні описи додають тексту естетичності й допомагають читачу "бачити" описані сцени. Використаний метод **дослівного перекладу** з адаптацією дозволяє зберегти як стиль автора, так і емоційно-візуальну виразність оригіналу.

Стилістичний аналіз зосереджений на збереженні особистого тону і стилю Принца Гаррі. Його стиль є емоційно насиченим і прямим, що вимагає особливої уваги під час перекладу, щоб зберегти автентичність і виразність тексту.

Гумор та іронія є важливими стилістичними елементами мемуарного жанру. Вони додають тексту легкості, роблять розповідь менш формальною та більш наближеною до читача.

<p><i>What's wrong? Willy asked. What do you mean? You look awful. Thanks a lot. No, seriously, you okay?</i></p>	<p><i>Що не так? запитав Віллі. Що ти маєш на увазі? Ти виглядаєш жахливо. Дуже дякую. Ні, серйозно, з тобою все гаразд?</i></p>
---	--

Окрім цього, перекладач вдало відтворює сарказм та легке роздратування у фразі *Thanks a lot*, передаючи його як *Дуже дякую*. Це рішення зберігає іронічний тон та емоційний зміст, роблячи персонажів ближчими і зрозумілішими для читача. Використання неформальних висловів на кшталт *Ти виглядаєш жахливо* підтримує природність і простоту, що властива діалогам у розмовному стилі. Таким чином, переклад відтворює емоційні реакції та невимушену атмосферу спілкування, зберігаючи тон і динаміку, що є важливими для повного занурення в текст і глибшого розуміння відносин між персонажа.

Завдяки цьому в перекладі зберігається іронічний тон і гумор, що важливо для відтворення стилю оригіналу та створення близької до життя взаємодії між персонажами. Метод перекладу в даному випадку можна визначити як дослівний із функціональною адаптацією.

<p><i>Being the spare was like being the understudy for a play that might never happen</i></p>	<p><i>Бути запасним — це як бути дублером у виставі, яку можуть ніколи не поставити</i></p>
--	---

Тут використано іронію, щоб підкреслити другорядну роль Гаррі в монархії. Переклад зберігає стилістику через прямий еквівалент, оскільки концепт "дублера" зрозумілий українському читачеві. Використано **калькування**, щоб зберегти метафоричність вислову.

The tabloids were my constant shadow, like an uninvited guest who overstayed their welcome *Таблоїди були моєю постійною тінню, як непроханий гість, який засидівся надто довго*

Гумористично-іронічний вислів про настирливість журналістів порівнює їх із непроханим гостем, підкреслюючи їхню схильність з'являтися несподівано і часто недоречно. У цьому контексті використовується метафоричне порівняння *shadow like an uninvited guest*, яке створює образ журналіста як тіні, що супроводжує когось без дозволу, подібно до нав'язливого відвідувача. Цей стилістичний засіб дозволяє яскраво і водночас іронічно описати небажану присутність, роблячи акцент на непередбачуваності та невідступності. Переклад передає цей образ через дослівну адаптацію. Використано **семантичну адаптацію**, щоб зберегти гумористичний підтекст.

Grandma could silence an entire room with one look – her secret weapon *Бабуся могла змусити замовкнути всю кімнату одним поглядом – її секретна зброя*

У вислові використано жартівливий тон для опису королеви Єлизавети II. Переклад зберігає образність і гумор через дослівну передачу. Це приклад **лінгвістичної адаптації**, яка підтримує стиль і тон оригіналу.

I'm not sure if I was a royal or just a moving target for the press *Я не певен, чи я був королівською особою, чи просто мішенню для преси*

Іронія підкреслює його скептичне ставлення до ролі в монархії та поведінки таблоїдів. Переклад використовує **функціональний еквівалент**, який зберігає суть і тональність вислову.

Для гумористичних і іронічних висловів у перекладі застосовуються такі прийоми:

- калькування: коли прямий переклад зберігає гумор і метафоричність.
- семантична адаптація: для створення зрозумілого і природного звучання.
- функціональний еквівалент: щоб відтворити іронічний підтекст в українському контексті.

Ці прийоми дозволяють зберегти стиль і характерні риси автора, додаючи перекладу легкості та виразності.

У творах Принца Гаррі важливим елементом є візуальність оповідей, де читач має змогу уявити сцену з усіма її деталями. Перекладач має уважно підходити до описів деталей певної події, адже просте формулювання може загубити характер та атмосферу місця. Адаптація таких елементів є критично важливою для забезпечення живого сприйняття реальності.

Порівняння мемуарів, написаних авторами з різних культурних та соціальних середовищ, може пролити світло на універсальні та специфічні особливості мемуарного жанру. Наприклад, дослідження мемуарів британських і українських авторів може виявити відмінності у стилі, структурі та культурних реаліях, що включаються в тексти. Такі порівняльні дослідження можуть допомогти розробити нові підходи до перекладу, які враховують ці відмінності та спільності, забезпечуючи більш точне відтворення оригінальних задумів авторів.

Порівняння перекладів мемуарів може починатися з аналізу кількох версій перекладу одного і того ж тексту. Наприклад, розглянемо мемуари Принца Гаррі "SPARE". Якщо існують кілька перекладів на одну мову або на різні мови, порівняння їхніх версій дозволяє зрозуміти, як різні перекладачі справляються з тим самим контентом. У цьому процесі важливо звернути увагу на такі аспекти, як збереження стилістичних особливостей, культурних реалій і загального тону тексту.

Важливо визначити, які перекладацькі стратегії використовуються в різних версіях перекладу. Наприклад, один перекладач може вибрати стратегію

локалізації, адаптуючи культурні реалії до контексту цільової аудиторії, тоді як інший може застосувати транскрипцію або прямий переклад, зберігаючи оригінальні культурні елементи. Наприклад, в англomовному оригіналі мемуарів можуть бути згадані специфічні британські традиції, як-от "Guy Fawkes Night" – Ніч Гая Фокса, які один перекладач може пояснити як "традиційне британське свято з феєрверками", а інший може залишити без змін, припускаючи, що читач буде знайомий з цим поняттям.

Порівняння перекладів також дозволяє оцінити адекватність і точність кожної версії. Для цього важливо перевірити, наскільки добре перекладена версія відображає зміст і стиль оригінального тексту. Наприклад, якщо в оригіналі Принц Гаррі використовує специфічні англійські фразеологізми чи ідіоми, перевірка, чи були ці фразеологізми адекватно передані в перекладі, допоможе оцінити точність перекладу. Якщо в оригіналі є фраза як "to let off steam" – випустити пар, переклад "щоб зняти напругу" може бути більш зрозумілим для українського читача, але важливо зберегти ідіоматичний відтінок.

Порівняння перекладів також дозволяє оцінити, як культурний контекст впливає на сприйняття перекладу. Наприклад, в одному перекладі може бути збережена специфічна культурна реалія, яка може бути незрозуміла читачеві, тоді як в іншому перекладі ця реалія може бути адаптована або пояснена для кращого розуміння. Це може включати пояснення соціальних звичаїв або адаптацію культурних реалій, як було зазначено раніше. Наприклад, якщо мемуари містять опис традиційного британського святкування, перекладач може включити пояснення або адаптацію, щоб читачі в Україні могли краще зрозуміти його значення.

Переклад мемуарів вимагає особливої уваги до збереження авторського стилю. Порівняння різних перекладів може виявити, наскільки добре кожен з них зберігає унікальний стиль автора. Наприклад, якщо Принц Гаррі використовує особливі стилістичні прийоми, такі як сарказм чи іронія, важливо перевірити, як

ці прийоми були передані в перекладі. Один перекладач може зберегти іронічний тон, тоді як інший може змінити його для кращого розуміння в цільовій культурі.

Порівняння дозволяє виявити сильні і слабкі сторони кожного перекладу. Це може включати точність передавання змісту, адекватність культурних реалій і збереження авторського стилю. Наприклад, один переклад може відзначатися високою точністю в передаванні культурних реалій, але мати проблеми зі збереженням авторського тону, тоді як інший може успішно передати стиль автора, але потребувати покращення в точності.

На основі порівняння можна розробити рекомендації для покращення перекладу. Це може включати поради щодо адаптації культурних реалій, збереження авторського стилю та підходів до точності. Наприклад, якщо одні переклади недостатньо пояснюють культурні реалії, можна рекомендувати включити більше пояснень або адаптацій у нових версіях.

Порівняння перекладів мемуарів є важливим інструментом для оцінки якості перекладу і розробки нових стратегій, які можуть допомогти в досягненні більш точного і адекватного відтворення оригінального тексту. Це дозволяє краще зрозуміти вплив культурних і мовних факторів на процес перекладу та забезпечити високу якість перекладених текстів.

Вивчення впливу перекладу на сприйняття мемуарів читачами може розкрити, як мовні і культурні зміни впливають на розуміння та емоційне сприйняття тексту. Наприклад, як перекладені мемуари, що описують інтимні чи особисті переживання, сприймаються в іншій культурі в порівнянні з оригіналом. Це може включати аналіз відгуків читачів, дослідження читабельності та впливу на емоційний стан читачів. Розуміння цих аспектів може допомогти перекладачам краще передавати авторські наміри та зберігати їхній вплив на читача.

Сучасні технології, такі як машинний переклад, автоматизовані системи підтримки перекладу та штучний інтелект, мають значний вплив на перекладацький процес. Дослідження того, як ці технології можуть бути використані для перекладу мемуарних текстів, може допомогти оцінити їх

ефективність у збереженні культурних і стилістичних нюансів. Наприклад, як автоматизовані системи можуть впливати на переклад і адаптацію культурних реалій, і які помилки можуть виникнути. Розробка методик інтеграції технологій у перекладацький процес є важливим напрямком для покращення якості перекладів.

Усі ці стилістичні особливості роблять мемуари принца Гаррі "Spare" унікальним літературним твором, який вимагає від перекладача особливої уваги та майстерності. Збереження авторського стилю, емоційної насиченості та культурних нюансів є ключовим викликом у процесі перекладу цього тексту іншими мовами.

Переклад мемуарів Принца Гаррі "SPARE" стикається з низкою труднощів, які пов'язані як із специфікою стилю автора, так і з культурними відмінностями між великою британською та українською аудиторіями. Однією з основних викликів є збереження метафоричного багатства оригіналу, яке вносить емоційний відтінок в текст. Наприклад, перетворення образних виразів, таких як *caught between a rock and a hard place*, може вимагати не лише буквального перекладу, а й адаптації до контексту української мови.

Крім того, стилістичні елементи, такі як іронія та гумор, можуть бути важче транслітовані, оскільки вони часто спираються на культурні контексти. Так, певні жарти чи саркастичні висловлювання можуть бути зрозумілі тільки в контексті британської культури, що вимагає перекладача не тільки враховувати лексичні особливості мови, але й розуміти культурні нюанси.

Ще одна проблема полягає в необхідності збереження емоційної насиченості тексту. Оригінальні фрази можуть мати глибокий особистий зміст для автора, тому важливо не тільки передати їхнє буквальне значення, але й реконструювати відчуття, яке вони викликають. На прикладі фрази *I felt like a spare part* видно, наскільки важливо передати цю ізоляцію та емоційний стан.

У мемуарах принца Гаррі "Запасний" спостерігається багаточасова стилістика, яка включає військову лексику, фразеологізми, гумористичні та іронічні вислови, алюзії й титули. Усі ці мовні елементи створюють унікальну

атмосферу тексту, але переклад таких особливостей потребує використання різноманітних трансформацій. Найчастіше застосовувалися семантична адаптація (для пояснення ідіом і алюзій), функціональний еквівалент (для фразеологічних зворотів та гумору) і калькування (для збереження оригінальних образів). Це дозволяло зберігати автентичність тексту й водночас робити його зрозумілим для українського читача.

Найпоширеніші трансформації — лінгвістична адаптація та семантична конкретизація, що підкреслює важливість точності передачі змісту. Перекладачам доводилося враховувати як мовну, так і культурну специфіку, пояснюючи контексти, які могли б бути незрозумілими українській аудиторії. Успішний переклад мемуарів забезпечується гнучким використанням цих трансформацій, які допомагають досягти балансу між збереженням стилю автора та доступністю тексту для нової аудиторії.

2.3. Передача культурних особливостей тексту оригіналу на мову перекладу.

Для ефективної передачі культурних особливостей у тексті перекладу мемуарів Принца Гаррі було важливо не лише відтворити значення кожної фрази, але й передати контекст, зрозумілий для українського читача. Британські культурні референції, такі як свята, політичні і соціальні явища, поведінка та звичаї, які природні для англійської аудиторії, можуть виявитися малозрозумілими для українців без додаткових пояснень або адаптації. Перекладач мав враховувати культурну специфіку та вибирати такі методи перекладу, які б допомагали читачам сприймати текст максимально близько до оригіналу, зберігаючи при цьому основний зміст і атмосферу.

Культурний контекст є важливим аспектом перекладу, оскільки він впливає на розуміння тексту читачем. "SPARE" містить безліч культурних і соціальних референцій, які необхідно адаптувати для української аудиторії. Це

може включати пояснення про британські традиції або політичні реалії, що можуть бути незнайомі українському читачеві.

Текст насичений культурно-специфічними референціями, що відображають британську культуру та традиції королівської сім'ї. Наприклад:

It was time for the Trooping the Colour, the annual military parade to mark the Sovereign's official birthday. *Настав час для Trooping the Colour, щорічного військового параду на честь офіційного дня народження монарха.*

Це традиційне святкування має значний культурний зміст для британців, оскільки *Trooping the Colour* є урочистою подією, яка символізує єдність нації та повагу до монархії. Для українського читача ця подія може бути незрозумілою, тож у перекладі важливо зберегти додаткові пояснення через примітки або адаптовані фрази. Метод перекладу: **додання примітки**.

We celebrated Mothering Sunday, which in Britain falls three weeks before Easter. *Ми відзначали День матері, який у Британії припадає на три тижні перед Великоднем.*

Mothering Sunday є традиційним британським святом, яке відзначається у різний час порівняно з Днем матері в Україні. У цьому випадку в перекладі використано додатковий опис, який уточнює відмінності в календарі, що робить текст зрозумілішим для українського читача. Метод перекладу: **описовий переклад**.

We attended the Remembrance Sunday services, a solemn event commemorating those who died in wars. *Ми відвідали службу в День пам'яті, урочисту подію на згадку про загиблих у війнах.*

Remembrance Sunday є важливим днем у Великій Британії, який пов'язаний з подіями Першої та Другої світових війн. Для українського читача цей день може не мати такого ж емоційного значення, тому додано пояснення про подію. Метод перекладу: **конкретизація і адаптація**.

My mind was like a crowded pub on a Saturday night. Too loud, too busy, impossible to hear yourself think. *Мій розум був як переповнений паб у суботу ввечері. Надто гучно, надто метушливо, неможливо почути власні думки.*

Використання фраз *надто гучно*, *надто метушливо* і *неможливо почути власні думки* в перекладі точно передає початкові відчуття автора, відтворюючи атмосферу галасливого, переповненого простору, що унеможлиблює спокійні роздуми. Це підсилює емоційний стан напруження, розгубленості та внутрішнього шуму, переданого через порівняння з пабом у суботу ввечері.

Культурний контекст відіграє ключову роль у перекладі мемуарів, оскільки він забезпечує глибоке розуміння і правильне відтворення значень і символів, що використовуються автором. Твір Принца Гаррі "SPARE" містить численні елементи британської культури, які можуть бути менш зрозумілі для українського читача без належного пояснення. Культурні реалії, традиції, соціальні норми і особливості, які є частиною повсякденного життя у Великій Британії, можуть вимагати особливої уваги під час перекладу, щоб зберегти автентичність тексту та забезпечити адекватне сприйняття його значення.

У "SPARE" Принц Гаррі часто згадує британські традиції та звичаї, які можуть бути маловідомі українському читачеві. Наприклад, традиційні святкування, такі як "The Queen's Official Birthday" – Офіційний день народження королеви, можуть бути незнайомі. В оригінальному тексті ця подія має значне культурне і політичне значення, однак для українського читача її важливо пояснити через додаткові примітки або адаптовані описи. Переклад може містити пояснення, що цей день є офіційним святом у Великій Британії, коли проводяться урочистості на честь королеви.

У книзі є посилання на специфічні соціальні норми і ритуали, такі як поведінка на королівських прийомах або офіційних заходах. Наприклад, опис подій на "The Trooping the Colour" – Троїння кольору може бути переведений з додатковим поясненням, що це щорічний парад у Лондоні, який відзначає

офіційний день народження монарха. Переклад може додати примітку, що допоможе читачам зрозуміти важливість цієї події в британській культурі.

Політичні і соціальні питання, що обговорюються в книзі, можуть бути відмінними від українського контексту. Принц Гаррі торкається тем, таких як роль монархії і соціальна нерівність. Для перекладу важливо адаптувати ці теми так, щоб український читач міг зрозуміти їхній контекст. Наприклад, опис британської монархії як інституту може вимагати пояснення, чому монархія має такий вплив на британське суспільство і як це відрізняється від політичних систем в Україні.

Переклад також може включати пояснення соціальних ініціатив, таких як благодійні проекти, які описані в книзі.

I poured my energy into the Invictus Games, an event close to my heart, where veterans from around the world come together to compete and support one another. Я вклав свою енергію в Ігри Нескорених, подію, яка мені дуже близька, де ветерани з усього світу збираються разом, щоб змагатися та підтримувати один одного.

Наприклад, коли Принц Гаррі говорить про свою роботу в рамках *Invictus Games* – *Ігри Нескорених*, переклад може додати примітку про те, що це міжнародні спортивні змагання для військових ветеранів, що може бути корисним для українських читачів, які не знайомі з цим проектом.

Свята і культурні традиції можуть вимагати пояснень для українських читачів. Наприклад, опис британського Різдва в контексті королівських святкувань може бути переведений як "Королівське Різдво", з поясненням, що це традиційне святкування у королівських резиденціях, яке має особливе значення в британській культурі.

Мемуари Принца Гаррі містять безліч культурно специфічних референцій, які можуть бути незрозумілими без додаткового контексту. Наприклад, у книзі часто згадуються британські культурні елементи.

The Changing of the Guard

Церемонія зміни варти.

Ця фраза може бути перекладена як *Церемонія зміни варти*, але для українського читача доцільно додати пояснення, що це традиційна подія в Лондоні, де змінюється королівська варта. Це допомагає зберегти культурний контекст і забезпечити точність перекладу.

У майбутніх дослідженнях важливо зосередитися на глибокому аналізі культурних адаптацій в перекладі мемуарних текстів для різних мовних і культурних груп. Культурні реалії, соціальні норми та специфічні традиції можуть мати значний вплив на розуміння тексту. Для прикладу, якщо британський автор описує конкретні британські звичаї, такі як "afternoon tea" (вечірній чай), перекладач може вирішити адаптувати цей елемент для української аудиторії або ж включити пояснення. Дослідження, що фокусуються на таких адаптаціях, можуть допомогти розробити ефективні стратегії для передання культурних нюансів, що робить текст більш доступним і зрозумілим для читачів інших культур.

Адаптація культурних реалій є критично важливою для забезпечення того, щоб текст був зрозумілий і доречний для цільової аудиторії. Наприклад, якщо в мемуарах описується традиційний британський святковий обід з "Christmas pudding" – різдвяний пудинг, перекладач може вирішити або пояснити цей термін як "традиційний різдвяний десерт" або надати аналогічний український десерт, якщо це більше відповідає культурним традиціям читачів.

Культурні відмінності можуть суттєво впливати на те, як емоції передаються і сприймаються в тексті. Наприклад, у британському контексті емоційне вираження може бути більш стриманим, в той час як в українському контексті це може бути більш вираженим. Якщо в мемуарах Принца Гаррі описується глибоке переживання чи стрес, перекладач може змінити формулювання, щоб передати аналогічний рівень емоційного впливу, враховуючи культурні норми. Наприклад, фраза *I was completely overwhelmed* може бути перекладена як *Я був абсолютно вражений* замість *Я був сповнений емоцій*, щоб краще відповідати стилю і сприйняттю української аудиторії.

У процесі аналізу культурних аспектів перекладу мемуарів Принца Гаррі було виявлено кілька ключових проблем, які виникають з культурної точки зору. Британоцентричні елементи, такі як військові традиції, королівські ритуали та соціально-політичні реалії, можуть бути малозрозумілими для українських читачів. Це стосується, зокрема, терміна "Trooping the Colour", який потребує пояснення, що це урочистий військовий парад, відзначаючи офіційний день народження монарха. У цьому випадку для кращого розуміння було застосовано метод додання приміток, що допомогло поглибити усвідомлення цієї культурної події.

Що стосується "Mothering Sunday", це свято в Україні не має прямого аналога, тому переклад містив описове пояснення, яке уточнювало значення свята і його відзначення за три тижні до Великодня. Використання описового перекладу стало важливим елементом, що відкрило для українського читача культурний контекст, якому він може бути незнайомим.

Щодо "Remembrance Sunday", ця подія має велике значення в британській культурі, а унікальність її значення в контексті України вимагала надання додаткового опису. Метод адаптації, в поєднанні з детальним осмисленням, було використано для пояснення, чому цей день вшановує пам'ять загиблих у війнах, що розширює культурне сприйняття читачем цього свята.

Аналіз культурних аспектів перекладу мемуарів Принца Гаррі виявляє ряд труднощів, пов'язаних з перекладом, які виникають через різницю в культурному контексті між Великою Британією та Україною. Однією з основних проблем є нестача аналогів британських культурних елементів у українському контексті. Ще однією складністю є сприйняття специфічних свят. Крім того, терміни та події, пов'язані з вшануванням загиблих, потребують не лише простого перекладу, а й адаптації. Це свято має глибоке культурне значення для британців, що може бути важким для сприйняття українською аудиторією без детального пояснення.

Отже, основними труднощами в перекладі стали культурні відмінності, відсутність аналогів і необхідність детального пояснення традицій та свят.

Використані методи, зокрема додання приміток, описовий переклад і адаптація, допомогли певною мірою подолати ці труднощі, сприяючи кращому розумінню тексту і збереженню його автентичності. Зрештою, ретельне опрацювання культурних елементів забезпечує українським читачам можливість не лише зрозуміти, але й пережити атмосферу оригінального тексту.

Висновки до Розділу 2

Алюзія — це стилістичний засіб, який полягає у використанні непрямого посилання на відомі факти, події, літературні твори, історичні постаті чи культурні явища. Вона базується на передбаченні, що читач або слухач зможе впізнати це посилання і зрозуміти його значення без детальних пояснень. Алюзії часто використовуються для того, щоб вказати на певний контекст або ідею, поглибити зміст твору, зробити його більш багатозначним і глибоким.

Стилістичні засоби, які найпоширеніші в мемуарному жанрі, включають метафори, образні порівняння, алюзії та інші елементи, що допомагають передати емоційний заряд та глибину тексту.

Метафора — це стилістичний засіб, у якому слово чи вираз набуває нового значення через перенесення на інший об'єкт чи явище, створюючи таким чином глибші асоціації. Метафори допомагають зробити мову багатшою та образнішою, надаючи тексту емоційну насиченість і виразність. У мемуарах вони використовуються для передачі складних переживань, емоцій та внутрішнього стану автора.

Образні порівняння — це стилістичний засіб, у якому два об'єкти чи явища порівнюються за допомогою зворотів "як" чи "подібно". Це дозволяє уточнити чи підсилити образ, роблячи його більш зрозумілим і яскравим для читача. Порівняння є важливим елементом у мемуарному жанрі, оскільки вони допомагають детальніше передати атмосферу та емоції, пов'язані з описуваними подіями.

Окрім того, у мемуарному жанрі також часто використовуються такі стилістичні засоби, як іронія, гумор, антитеза, риторичні питання, вигуки та еліпси. Іронія та гумор допомагають створити легкість у тексті, навіть коли йдеться про серйозні чи трагічні події. Антитеза підкреслює протилежність ситуацій або емоцій, риторичні питання залучають читача до роздумів, а вигуки й еліпси надають тексту емоційної напруги та динамічності.

Переклад текстів мемуарного жанру, як-от мемуарів принца Гаррі "Spare. Запасний", передбачає особливий підхід, адже мемуари містять у собі поєднання особистих переживань, історичних подій, культурного контексту та індивідуального стилю автора. Ці тексти є багатошаровими, і перекладач зобов'язаний передати не лише зміст, але й емоційну насиченість, тональність і культурну унікальність оригіналу. У цьому творі лінгвостилістичні особливості включають використання алюзій, метафор, ідіом, військової лексики, а також гумористичних і іронічних висловів, кожна з яких вимагає ретельного перекладу з урахуванням особливостей цільової аудиторії.

Одним із ключових викликів у перекладі мемуарів є передача алюзій та культурних референцій. У "Spare" Гаррі послуговується алюзіями, які спираються на британський історичний і культурний контекст. Перекладач мусить знайти способи адаптувати ці алюзії для українського читача, використовуючи функціональні еквіваленти або додаткові пояснення. Наприклад, алюзія на коріння монархії як дерева, що проростає крізь основи землі, потребує роз'яснення, адже без відповідного контексту вона може втратити свою глибину. У таких випадках часто використовуються семантична адаптація та коментарі, які допомагають зберегти ідею й емоційний вплив.

Особливої уваги вимагає передача військової лексики, яка в тексті Гаррі представлена як частина його особистого досвіду. Перекладач має передати цю лексику з точністю, але водночас адаптувати її до термінології, зрозумілої українській аудиторії. Наприклад, такі терміни, як *regiment*, *weapons systems*, або *rules of engagement*, потребують лінгвістичної адаптації, щоб уникнути помилкової інтерпретації. У цих випадках часто використовуються калькування,

семантична конкретизація або функціональні відповідники, щоб передати як точний зміст, так і стилістику оригіналу.

Лексичний і стилістичний аналіз перекладу "SPARE" демонструє складність і нюанси, які були враховані під час перекладу. Збереження авторського стилю, адаптація специфічних термінів і культурних референцій є критично важливими для забезпечення якісного перекладу. Українське видання "SPARE" відображає як емоційний, так і інтелектуальний контекст оригіналу, що дозволяє читачам глибше зрозуміти текст Принца Гаррі і його особисті переживання.

Культурні аспекти в перекладі є важливим елементом, що вплине на точність і зрозумілість мемуарного тексту. Перекладачі повинні забезпечити адекватне відтворення культурних референцій, соціальних норм і емоційних відтінків, що характерні для оригіналу. Адаптація культурних елементів через пояснення, примітки та відповідні українські еквіваленти дозволяє зберегти автентичність твору і забезпечити його адекватне сприйняття українською аудиторією.

Аналіз перекладу твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" дозволяє виявити відмінності в передачі лексичних, стилістичних і структурних елементів тексту. Збереження авторського стилю є ключовим для точності перекладу. Важливо, щоб переклад зберігав культурні референції, тон, інтонацію і структурні особливості оригіналу, що забезпечує адекватне відображення і смислове навантаження твору для української аудиторії

Таким чином, лінгвостилістичні особливості перекладу текстів мемуарного жанру, таких як мемуари принца Гаррі, вимагають від перекладача використання широкого спектра трансформацій, зокрема лінгвістичної та семантичної адаптації, калькування, функціональних еквівалентів і конкретизації. Ключовим завданням є досягнення балансу між точністю змісту, збереженням індивідуального стилю автора і створенням тексту, доступного й цікавого для української аудиторії. Це підкреслює складність роботи над

мемуарами та важливість розуміння культурного контексту оригінального тексту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження дійшли висновків, що мемуарний жанр є унікальним літературним феноменом, який поєднує документальність із художньою виразністю, вимагаючи особливого підходу до перекладу. На матеріалі твору Принца Гаррі "SPARE. ЗАПАСНИЙ" було виявлено та проаналізовано основні особливості та способи перекладу мемуарного тексту.

Сучасні теоретико-методологічні підходи у дослідженні мемуарного жанру є такі: постмодерністський, що характеризується відмовою від традиційних уявлень про мемуарний жанр; феміністський, що зосереджується на аналізі жіночого досвіду; психоаналітичний, що досліджує психологічні аспекти; соціокультурний, що вивчає мемуари в контексті соціальних умов; науковий та літературно-критичний підходи, що фокусуються на художніх і стилістичних аспектах текстів.

Мемуарний жанр – це специфічний вид документальної прози, що базується на спогадах автора про реальні події, учасником або свідком яких він був. Характеризується суб'єктивністю оповіді, ретроспективністю та документальною основою, при цьому поєднуючи в собі як історичну достовірність, так і художню цінність.

Жанрово-стильова специфіка та класифікація мемуарів включає різні підвиди: власне мемуари, мемуарні нотатки, щоденники, подорожні записки та епістолярну спадщину. Кожен із цих видів має свої особливості та характеристики, що визначають їхню структуру та стиль викладу.

Нами було виділено такі лінгвостилістичні особливості текстів мемуарного жанру: використання емоційно забарвленої лексики, архаїзмів та історизмів, діалектів та ідіом, що надають тексту автентичності. Важливими стилістичними засобами є метафори, епітети, порівняння, які забезпечують емоційний фон та глибину спогадів.

Основними шляхами перекладу мемуарного дискурсу визначено: дослівний переклад (20%) , прийоми додавання або вилучення (5%), заміну

одиниці мови оригіналу еквівалентною одиницею мови перекладу (5%), а також використання описового перекладу (15%) для передачі культурно-специфічних елементів.

У творі Принца Гаррі "SPARE" виявлено такі лексико-семантичні особливості: військова термінологія (35%), фразеологізми та ідіоми (30%), соціокультурні референції (20%), титули та звання(15%). Для їх перекладу застосовувалися семантична адаптація (25%), функціональний еквівалент (10%) і калькування (12%).

Стилістичні особливості твору виражаються через метафори (35%), образні порівняння (25%), алюзії (20%) та іронію (12%). Нами виділено найголовніші способи перекладу: семантична адаптація (30%), дослівний переклад (25%), калькування для збереження технічних назв і понять (10%), описовий переклад для пояснення культурних реалій (15%).

Переклад культурних особливостей тексту вимагав особливої уваги до британських традицій, звичаїв та соціальних норм. Для їх передачі використовувалися додаткові пояснення, примітки та адаптація до українського культурного контексту, що допомогло зберегти автентичність твору та забезпечити його адекватне сприйняття українською аудиторією.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М. Відтворення реалій як перекладознавча проблема. Філологічні науки. 2014. С. 9-12.
2. Авдєєнко Т. Лінгвокультурологічні особливості англійських мовних реалій. Науковий журнал. 2014. С. 9-14.
3. Антошкіна Л., Красовська Г. Соціолінгвістика: навч. посіб. Донецьк: ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2007. 360 с.
4. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу: конспект лекцій для студ. спец. 6.020303 "Переклад" денної форми навчання. Суми: СумДУ, 2012. 86 с.
5. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 281 с.
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
7. Бех П. О. Неперекладне в перекладі (Про книгу Р. П. Зорівчак „Реалія і переклад"). Теорія і практика перекладу. Київ: Вища школа, 1992. Вип. 18. 196 с.
8. Бекрешева Л. О. Теорія та практика перекладу: навч. посіб. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2010. 300 с.
9. Белова А. Д. Поняття "стиль", "жанр", "дискурс", "текст" у сучасній лінгвістиці. Іноземна філологія. Київ: Вища школа, 2002. Вип. 32-33. С. 7-14.
10. Билан Н. І. Переклад дейктично маркованих синтаксичних структур англomовної мемуарної літератури. Мова. 2020. № 33. С. 104-107.
11. Бистров Я. В. Лінгвокогнітивний ракурс суб'єктного дейксису в англomовному біографічному наративі: алгоритм аналізу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса, 2015. Вип. 15(2). С. 28-31. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2015_15\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2015_15(2)_10)
12. Блер Т. Шлях / пер. з англ. П. Таращука. Київ: Темпора, 2011. 848 с.

13. Бобришева О. Мовна картина світу та проблеми перекладу національно-культурних реалій. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. № 14 (201). Ч. II. С. 9-13.
14. Бондаренко А. І. Художній дискурс в інтерпретаційному вимірі: лінгвостилістичний аспект: посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 226 с.
15. Бондаренко О. Є. Функціонально-комунікативний потенціал односкладних речень у мові сучасних мас-медіа: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Суми-Дніпро, 2019. 239 с. URL: www.dnu.dp.ua/docs'ndc'dissertations
16. Бурда-Лассен О. В. Переклад як процес декодування ментальної ідентичності нації (на матеріалі українських і німецьких етнолексем міфологічного походження): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2004. 318 с.
17. Бурдейна О. Етнокультурні маркери в художньому дискурсі. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Чернівці: Рута, 2006. Вип. 319/320: Германська філологія. С. 176-183.
18. Видашенко Н. І. Щоденник у системі мемуаристики: історія становлення, типи класифікації та ознаки жанру. Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. Харків, 2005. № 659. Вип. 44. С. 128-132.
19. Гаврилів Т. Текст між культурами = Texts between cultures: Essays on Translation: Перекладознавчі студії. Київ, 2005. 200 с.
20. Галич О. А. Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи: монографія. Луганськ: Знання, 2001. С. 25.
21. Галич О. Українська письменницька мемуаристика. Київ: Наук. думка, 1997. 185 с.
22. Гаман І. В. Національно-специфічна реалія як складова картина світу. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць. Харків, 2009. Вип. 23-24. С. 85-87.
23. Дем'яненко О. Є. Переклад як спосіб розуміння культурної ідентичності в умовах міжкультурної комунікації. Науковий вісник Херсонського

- державного університету. Серія "Лінгвістика": зб. наук. праць. Херсон: ХДУ, 2011. Вип. 15. С. 289-293.
24. Демецька В. В. Теорія адаптації в перекладі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.16. Київ. 2008. 36 с.
25. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця: НОВА КНИГА, 2011. 328 с.
26. Едгар Алан По. Золотий жук: оповідання та повісті. Київ, 2002. 112 с.
27. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ: Довіра, 1999. 431 с.
28. Жовтобрюх М. А. Мова періодичної преси (кін. XIX – поч. XX ст.). Київ: Наук. думка, 1970. 303 с.
29. Жовтобрюх М. А., Пилинський М. М. Взаємодія усних і писемних стилів мови / відп. ред. М. М. Пилинський. Київ: Наук. думка, 1982. 180 с.
30. "Запасний" принц: одкровення Гаррі у його мемуарах "Spare". URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/tsitaty-na-angliyskom-iz-memuarov-printsa-garri-spare/>
31. Завальнюк І. Я. Прості односкладні речення у ролі газетних заголовків: нові риси й тенденції. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 8. С. 142-147.
32. Зорівчак Р. П. Реалія в художньому мовленні: перекладознавчий аспект. Іноземна філологія. Львів, 1994. С. 106-107.
33. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львівському університеті, 1989. 216 с.
34. Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікацій. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 19. Т. 2. С. 148-150.

35. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, 2004. 560 с.
36. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. Київ: Вища шк., 1987. 352 с.
37. Ковалик І. І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ, 1984. 119 с.
38. Красуля А. В., Кримова А. В. Елімінування лінгво- та соціокультурної лакуарності в аудіовізуальному перекладі (на матеріалі британських серіалів). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2019. № 42. Т. 3. С. 55-58.
39. Кревсун Я. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць / наук. кер. О. А. Кириченко. Перекладацькі інновації: матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. Суми: СумДУ, 2015. С. 71-72.
40. Крупа М. І. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 416 с.
41. Кухарева В. І. Комунікативний потенціал односкладних речень у науковому тексті (на матеріалі науково-технічної літератури): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2003. 24 с.
42. Лотоцька О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики (на основі англійських прозових творів О. Генрі). Мандрівець. Філологічні науки. 2012. № 3. Вип. 1 (87). С. 72-74.
43. Лощенова І. Проблеми відтворення мовних реалій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика. 2011. Вип. 15. С. 306-309.
44. Любовець Н. Мемуари (спогади) як джерело біографічних досліджень. Вісник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2015. Т. 31. Вип. 4. С. 277-291.

- 45.Мадарач Н. Моя ім'я – Черева. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 256 с.
- 46.Макаренко Ю. Г., Советна А. В. Особливості відтворення реалій при перекладі романів Агати Крісті. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. № 24. Т. 2. С. 123-125.
- 47.Невинна К. Переклад реалій (на прикладі твору Ю. Андруховича "Дванадцять обручів"). Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. 2011. № 1. С. 101-110.
- 48.Остроушко О. А. Лексичні трансформації при перекладі англійських інформаційних текстів українською мовою. Філологічні студії. 2010. Вип. 5. С. 201-208.
- 49.Петришен О. Г. Поняття реалія як складова частина безеквівалентної лексики. Мова і культура. 2013. Вип. 16, Т. 1. С. 406-410.
- 50.Плющ М. Я. Лінгвістичний аналіз тексту. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія, 2004. С. 314.
- 51.Подорожна К. Ю. Місце реалій у системі безеквівалентної лексики. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Чернівці: Германська філологія, 2014. С. 174-178.
- 52.Потебня А. А. Мысль и язык. Київ. 1993. 156 с.
- 53.Придатченко Д. В. Вербалізація концепту жінка в сучасному мемуарному дискурсі в оригіналі і перекладі / наук. керівник О. М. Линтва. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. 120 с.
- 54.Приймак А. М. Структурно-стилістична та лексико-семантична організація щоденникових текстів Л. М. Толстого: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. Київ, 2002. 20 с.
- 55.Рабанюк Л. Односкладні дієслівні речення в поетичному тексті (на матеріалі поезії Ліни Костенко). Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Чернівці. Чернівецький нац. ун-т, 2014. Вип. 732-733: Слов'янська філологія. С. 216-221.

56. Русанівський В. М., Андерш І. Ф., Жовтобрюх М. А., Їжакевич Г. П., Мельничук О. С. Співвідношення функціональних і експресивних стилів мови. Слово і труд: монографія / за ред. В. М. Русанівського. Київ: Наук. думка, 1976. С. 73-81.
57. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
58. Симонова Т. Г. Стилистика мемуарної прози В. Катаєва. Науковий щорічний журнал "Мова і культура". Київ, 2002. Вип. 4. Т. IV. Ч. 2. С. 141-147.
59. Удовіченко Г. М. Особливості відтворення міфологічних реалій в англійському перекладі драми-феєрії Лесі Українки "Лісова пісня". Записки з романо-германської філології. 2016. Вип. 2. С. 77-85.
60. Федунь М. Українські мемуари в Галичині першої половини ХХ століття як художні тексти. Семантика мови і тексту: зб. статей VIII Міжнародної конференції. Івано-Франківськ: Плай, 2003. С. 521-527.
61. Чередниченко О. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 248 с.
62. Чернова Ю. В., Алієва Ф. С. кизи. Особливості перекладу метафор (на прикладі українських перекладів романів Агати Крісті). Чорноморський національний університет імені Петра Могили. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/21> (дата звернення: 14.11.2024).
63. Чопра Р. Наша тіло – наше поле битви. Київ: Критика, 2023. 280 с.
64. Шевченко Л. І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови: теорія аналізу: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2001. 478 с.
65. Шляхова Н. М. "Спроба виразити не виражальне" (Потебнянська теорія автора). Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. Харків, 2000. № 491. С. 420-423.
66. A Candid Full Book Review of Spare by Prince Harry. URL: <https://theliterarylifestyle.com/review-spare-prince-harry/>

67. Aiwei Shi. Accommodation in Translation. *Translation Journal*. URL: <http://translationjournal.net/journal/29accom.htm>
68. Bassnet S. *Translation Studies*. 3rd ed. London and New York: Routledge, 2005. 170 p.
69. Beaugrande R. *Text, Discourse and Process: Towards a Multidisciplinary Science of Text*. New York: Norwood, ALEX, 1980. Vol. XV. 351 p.
70. Blair T. *A Journey: My Political Life*. London: Hutchinson, 2010. 729 p.
71. Boyko, Y., Kupchyshyna, Y., Tarasova, O., Dolynskiy, I., & Roskvas, I. 2023. Current trends in english public speech translation (based on TED talks platform). *Amazonia Investiga*, 12(62), 312–318. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.62.02.31>
72. Brown G., Yule G. *Discourse analysis*. Cambridge: CUP, 2001. 288 p.
73. Buden B. Cultural translation: An introduction to the problem, and responses. *Translation Studies*. 2009. Vol. 2. №. 2. P. 196-219.
74. Buss K. *Reading and Writing Literary Genres*. Newark, Del.: International Reading Association, 2000. 200 p.
75. *Cambridge Learner's Dictionary*. London, 2012.
76. Carroll L. *Alice's Adventures in Wonderland*. London, 1865. 105 p.
77. Chafe W. Beyond Beads on String and Branches in a Tree. *Conceptual Structure, Discourse and Language*. Stanford, 1996. P. 49-66.
78. Dance F. *The Functional of Human Communication: A Theoretical Approach*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1976. 206 p.
79. Fillmore Ch. *Lectures on Deixis*. Stanford, California: CSLI Publications, 1997. 145 p.
80. Herman D. *Story Logic: Problems and Possibilities of Narrative*. Lincoln and London: University of Nebraska Press, 2002. 478 p.
81. Hermans T. Translability. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* / ed. by M. Baker and G. Saldanha. 2nd ed. London, New York: Routledge, 2009. P. 300-304.

- 82.Hinner M. B. The importance of intercultural communication in a globalized world. URL:<http://www.bwl.tuFreiburg.de/english/forschung/Global/df>
- 83.Hodge B. Ideology, Identity, Interaction: Contradictions and Challenges for Critical Discourse Analysis. *Critical Approach to Discourse Analysis across Disciplines*. 2012. Vol. 5 (2). P. 1-18.
- 84.Johansen J. D. *Literary Discourse. A Semiotic-Pragmatic Approach to Literature*. Toronto & London: University of Toronto Press, 2002. 489 p.
- 85.Kress G. Gains and losses: New forms of texts, knowledge and learning. *Computers and Composition*. 2005. P. 5-22.
- 86.Newmark P. *A textbook of translation*. New York: Prentice hall, 1988. 292 p.
- 87.Nida E. A. *Language Structure and Translation*. Stanford: Stanford University Press, 1975. 230 p.
- 88.Nord Ch. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi, 1991. P. 4-34.
- 89.Rubel P. G. *Translating cultures*. Oxford, New York: Berg, 2003. 289 p.
- 90.Snell-Hornby M. *The Turns of Translation Studies: New paradigms or shifting viewpoints?* Amsterdam/Philadelphia: Benjamins Publishing Company, 2006. 221 p.
- 91.Venuti L. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. New York: Routledge, 1995. 365 p.
- 92.*Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*. New York, 1996.
- 93.Yan C. The culture turn in translation studies. *Open Journal of Modern Linguistics*. 2014. Vol. 4. №. 04. P. 487-494.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

94. Longman Dictionary of Contemporary English. UK: Longman, 2003. 1949 p.
95. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. London; New York, 2002.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

96. Spare: by Prince Harry, The Duke of Sussex. URL:
<https://archive.org/details/spare-prince-harry-the-duke-of-sussex/page/n5/mode/2up>

ДОДАТКИ

Додаток А

Порівняльний аналіз перекладацьких рішень з мемуарного твору Принца Гаррі "SPARE" щодо збереження лексико-семантичних, стилістичних та культурних особливостей оригіналу

Оригінал	Переклад	Переклад 2	Аналіз
"I looked up, saw the headlines. It felt like I was having an out-of-body experience. How could this be happening? An innocent young woman had just been killed in a car crash, and the entire nation was in shock - and I was at the center of it all. I felt guilty, though I knew I hadn't done anything wrong. I felt powerless, helpless, and I was angry. At the paparazzi, at the media, at the system	"Я підняв погляд і побачив заголовки. Мені здавалося, ніби я переживав позатілесний досвід. Як таке могло статися? Невинна молода жінка загинула в автокатастрофі, і вся нація була в шоці - а я опинився в епіцентрі всього цього. Я почувався винним, хоча знав, що нічого поганого не зробив. Я відчував себе безсилим, безпорадним і злим. На папараці, на	"Я підвів погляд і побачив заголовки. Мені здавалося, ніби я спостерігав за всім збоку. Як таке могло статися? Невинна молода жінка щойно загинула в автокатастрофі, і вся країна була в шоці - а я опинився в центрі всього. Я відчував провину, хоча знав, що нічого поганого не зробив. Я	У першому перекладі можемо помітити близькість до оригінального тексту, збереження лексико-семантичних особливостей та емоційного забарвлення. Перекладач намагався максимально точно передати ключові фрази та формулювання.

<p>that allowed this to happen."</p>	<p>медіа, на систему, яка допустила це."</p>	<p>почувався безпорадним і злим. На папараці, на ЗМІ, на систему, яка дозволила цьому статися."</p>	<p>У другому перекладі спостерігається більша трансформація формулювань при збереженні загального змісту. Наприклад, "вся нація була в шоці" замінено на "вся країна була в шоці". Також "папараці" замінено на "ЗМІ", що дещо звужує значення. Загалом, обидва переклади намагаються зберегти стилістичну манеру оригіналу та передати емоційне</p>
--------------------------------------	--	---	--

			забарвлення, хоча другий переклад дещо вільніший у формулюваннях .
"I didn't know what to do. I didn't know how to process it all. I was overwhelmed, devastated. Grief and anger warred within me. One moment I wanted to scream, the next I wanted to curl up and cry. I thought of my mother, how much she would have hated this, how much it would have broken her heart."	"Я не знав, що робити. Я не знав, як усе це переживати. Я був переповнений емоціями, спустошений. Горе і злість боролися в мені. Одну мить я хотів кричати, а наступну - згорнутися клубочком і заплакати. Я думав про матір, як би вона ненавиділа все це, як би це розбило її серце."	"Я не знав, що робити. Я не знав, як впоратися з усім цим. Я був переповнений емоціями, спустошений. Горе і гнів боролися в мені. Одну мить я хотів кричати, а наступну - згорнутися в клубок і заплакати. Я думав про маму, як би вона ненавиділа це, як би це розбило її серце."	Обидва переклади зберігають ключові моменти оригіналу, передаючи емоційний стан та внутрішню боротьбу оповідача. Перекладачі намагаються відтворити метафоричні вислови, такі як "горе і злість/гнів боролися в мені". Незначна відмінність спостерігається

			у формулюванні "спустошений" - перший переклад використовує слово "спустошений", а другий - "переповнений емоціями, спустошеним", що є більш повним. Загалом, обидва переклади успішно передають стилістичне забарвлення оригіналу та емоційний стан оповідача.
"I wondered if I would ever be able to enjoy a normal life again. Wherever I went, there were cameras, microphones, and	"Я задавався питанням, чи зможу колись знову насолоджуватися звичайним життям. Куди б я не пішов, там були камери,	"Я гадав, чи зможу коли-небудь знову насолоджуватися нормальним життям. Куди б я не пішов, там	Обидва переклади вдало передають відчуття головного героя постійної публічної уваги

<p>questions - constant questions. At any given moment, hundreds if not thousands of people were discussing me, debating me, judging me. I felt like a hunted animal, constantly on the run."</p>	<p>мікрофони і питання - постійні питання. Щомиті сотні, а може, й тисячі людей обговорювали мене, дискутували про мене, засуджували мене. Я почувався переслідуваною твариною, яка постійно тікає."</p>	<p>були камери, мікрофони й питання - постійні питання. У будь-який момент сотні, якщо не тисячі людей обговорювали мене, сперечалися про мене, судили мене. Я почувався переслідуваною твариною, яка постійно тікає."</p>	<p>та неможливості жити звичайним життям. Ключові елементи, такі як "камери, мікрофони і питання", "сотні, якщо не тисячі людей", "переслідувана тварина", відтворені коректно. Незначні відмінності спостерігаються у формулюваннях, наприклад, "нормальне життя" vs "звичайне життя", "дискутували про мене" vs "сперечалися про мене". Загалом</p>
---	--	--	---

			переклади зберігають стилістику та емоційне забарвлення оригіналу.
"I felt overwhelmed, powerless. I wanted to scream, to hit something, to break things. But I had to be careful, had to hold it all in. I couldn't let my emotions show, couldn't let myself get carried away. I had to be seen as strong, in control. I had to project an image of calm, of quiet dignity."	"Я почувався переповненим емоціями, безпорадним. Я хотів кричати, щось вдарити, щось зламати. Але я мав бути обережним, мав все це стримувати. Я не міг дозволити собі показати свої емоції, не міг дати їм волю. Мене мали бачити сильним, зібраним. Я мав проектувати образ спокою, тихої гідності."	"Я почувався переповненим, безпорадним. Я хотів кричати, щось вдарити, щось зламати. Але мені доводилося бути обережним, утримувати все в собі. Я не міг дозволити собі показати емоції, не міг розгубитися. Мене мали бачити сильним, у контролі. Я мав транслювати образ спокою, тихої гідності."	Обидва переклади відтворюють емоційний стан головного героя та його внутрішню боротьбу між бажанням виплеснути емоції та необхідністю зберігати самоконтроль та гідність. Ключові фрази, такі як "переповнений емоціями", "хотів кричати, щось вдарити, щось зламати",

			<p>"мав бути обережним", "мав проектувати образ спокою", передано коректно. Незначні відмінності спостерігаються у формулюваннях, наприклад, "безпорадний" vs "безпорадним", "не міг дозволити собі показати емоції" vs "не міг дозволити собі показати свої емоції". Загалом переклади зберігають стилістичну та емоційну тональність оригіналу.</p>
--	--	--	---

ДОДАТОК Б**Класифікація мемуарних творів**

Ознака	Типи мемуарів
Суб'єкт оповіді	Автобіографічні Біографічні
Часовий охоплення	Хронологічні Тематичні
Стиль викладу	Публіцистичні Художні
Форма оповіді	Щоденникові Спогадові Листи

ДОДАТОК В

Порівняльна характеристика особливостей перекладу мемуарних творів

Тип мемуарів	Лексико-семантичні особливості	Стилістичні особливості	Культурні особливості
Автобіографічні	Використання першої особи Емоційно-оцінна лексика Термінологія з різних сфер	Суб'єктивний, особистий стиль Часте використання риторичних фігур	Відображення індивідуального життєвого досвіду Згадування специфічних культурних реалій
Біографічні	Нейтральна, описова лексика Термінологія з різних сфер	Об'єктивний, документальний стиль Менше емоційно-оцінної лексики	Відображення культурно-історичного контексту Опис специфічних культурних феноменів
Хронологічні	Часові маркери, дати Відображення послідовності подій	Чітка структурованість Логічність викладу	Прив'язка до конкретних історичних періодів та подій
Тематичні	Тематична лексика Відсутність жорсткої хронології	Тематична цілісність Різноманітність стилістичних прийомів	Висвітлення культурних особливостей певних сфер життя

Публіцистичні	Оціночна, емоційна лексика Використання риторичних засобів	Публіцистичний стиль Елементи аргументації та переконання	Відображення суспільно-політичного контексту
Художні	Образність, метафоричність Авторський стиль	Літературна художність Різноманітність стилістичних прийомів	Культурні алюзії та ремінісценції

ДОДАТОК Г

Глосарій термінів

1. **Мемуарний жанр** – особливий тип літературно-документальних творів, заснованих на спогадах автора про власне життя або важливі історичні події, в яких він брав участь чи був їх свідком.
2. **Лінгвостилістичні особливості** – характерні мовні та стилістичні риси, притаманні текстам мемуарного жанру, такі як: лексичні засоби, синтаксичні конструкції, стилістичні прийоми тощо.
3. **Культурні особливості** – специфічні культурні реалії, алюзії, ремінісценції тощо, які відображають культурно-історичний контекст, в якому створювався мемуарний твір.
4. **Автобіографічні мемуари** – мемуари, в яких автор розповідає про власне життя та досвід.
5. **Біографічні мемуари** – мемуари, в яких автор розповідає про життя та досвід іншої (частіше відомої) особи.
6. **Хронологічні мемуари** – мемуари, що відображають життєвий шлях у хронологічній послідовності.
7. **Тематичні мемуари** – мемуари, що зосереджені на висвітленні окремих тем чи аспектів життя.
8. **Публіцистичні мемуари** – мемуари, що мають виражене публіцистичне забарвлення та ставлять за мету вплив на суспільну думку.
9. **Художні мемуари** – мемуари, що характеризуються літературною художністю та авторським стилем.
10. **Дискурс** - зв'язна послідовність висловлювань, що формують єдине смислове та структурне ціле.
11. **Стратегії перекладу** – принципи, підходи та прийоми, що використовуються перекладачем для досягнення адекватності та еквівалентності перекладу.
12. **Прагматична адаптація** – пристосування тексту перекладу до культурних, когнітивних та комунікативних очікувань цільової аудиторії.

13. Конотація – додаткові, емоційно-оцінні значення слова, які доповнюють його пряме, денотативне значення.

14. Експресивність – здатність мовних одиниць виражати емоційно-оцінне ставлення мовця до предмета мовлення.

15. Прагматична спрямованість – орієнтація тексту на досягнення певної комунікативної мети, урахування потреб та очікувань цільової аудиторії.

16. Реалії – слова та словосполучення, що позначають унікальні для певної культури предмети, явища, поняття.

17. Інтертекстуальність – наявність у тексті явних чи прихованих посилань на інші тексти.

18. Субстрат – сукупність базових мовних та культурних елементів, що формують основу тексту.

19. Адаптація – процес пристосування тексту до мови та культури цільової аудиторії.

РІШЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ КОМІСІЇ КАФЕДРИ ГФП

ПРО ДОПУСК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

Підтверджуємо ознайомлення з результатами звіту/звітів перевірки роботи,

продукованими програмно-технічним засобом (ами), на наявність текстових збігів:

Назва кваліфікаційної роботи Відсутності перекладу теми міжнародного права на міжнародній території

Автор Горюшко Ірина Русланівна

Освітня програма Григорівська філія ІТ менеджменту, спеціальність «Менеджмент інформаційних систем»

Спеціальність: 035 Філософія

Науковий керівник: К. філ. наук, доцент Євгенія Дмитрівна Ананьєва

Після аналізу звіту/звітів зроблено такий висновок:

№	Висновок	Позначка про відповідність
1	Запозичення, виявлені в роботі, є законними і не є академічним плагіатом (далі – зазначаються підстави віднесення запозичень до правомірних, якщо потрібно). Робота приймається до захисту.	✓
2	Виявлені запозичення не є академічним плагіатом, розміщені в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, але кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи (далі – зазначаються детальні та аргументовані підстави віднесення запозичень до правомірних). Робота приймається до захисту, але має бути відкоригована.	
3	Виявлені запозичення не є академічним плагіатом, але частково розміщені в розділах, які описують безпосередньо авторське дослідження, а кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи. Робота може бути допущена до захисту після того як буде відкоригована та доопрацьована і успішно пройде повторну перевірку на академічний плагіат.	
4	Робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття текстових запозичень або інші прояви академічного плагіату. Робота містить фабрикацію або фальсифікацію даних. Робота не допускається до захисту.	
5	Інше:	

Підтвердження:

Робота виконала вимоги до написання роботи на тему «Відсутності перекладу теми міжнародного права на міжнародній території»

Дата 25.12.2024

Завідувач кафедри

Підпис

Ім'я, прізвище

Гарант освітньої програми

Підпис

Ім'я, прізвище

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ім'я, прізвище